

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE A MOLDOVEI

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.:339.732.2/.4:338.1(478)(043)

STUPACHEV SERGEY ALEKSANDROVICH

**INSTITUȚIILE FINANCIARE INTERNAȚIONALE ȘI ROLUL LOR ÎN
DEZVOLTAREA SISTEMULUI ECONOMIC AL REPUBLICII
MOLDOVA**

SPECIALITATEA: 522.01 - FINANȚE

Rezumatul tezei de doctor în științe economice

CHIȘINĂU, 2023

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale a
Academiei de Studii Economice a Moldovei.

Coordonator științific:

COBZARI Ludmila, doctor habilitat, profesor universitar, specialitatea științifică 522.01 Finanțe, Academia de Studii Economice a Moldovei

Comisia de Susținere Publică a tezei de doctorat:

1. **STRATAN Alexandru**, Membru Corespondent al Academiei de Științe a Moldovei, doctor habilitat, profesor universitar, specialitatea științifică 521.03 Economie și management în domeniul de activitate, ASEM - *președinte*;
2. **COBZARI Ludmila**, doctor habilitat, profesor universitar, specialitatea științifică 522.01 Finanțe, ASEM - *secretar științific*;
3. **TOLMACEV Petr**, doctor habilitat, profesor universitar, specialitatea științifică 521.02 Economie mondială, Academia diplomatică a Ministerului Afacerilor Externe al Federației Ruse - *referent oficial*;
4. **PERCIUN Rodica**, doctor habilitat, conferențiar cercetător, specialitatea științifică 521.03 Economie și management în domeniul de activitate, Institutul Național de Cercetări Economice - *referent oficial*;
5. **VOSTRICOV Denis**, doctor în științe economice, conferențiar universitar, specialitatea științifică 522.01 Finanțe, ASEM - *referent oficial*;
6. **MULIC Andrei**, doctor în științe economice, conferențiar universitar, specialitatea științifică 522.01 Finanțe, USM - *referent oficial*.

Susținerea tezei va avea loc la data de 03.04.2023, ora 12.00, în ședința Comisiei de Susținere Publică a tezei de doctorat în cadrul Academiei de Studii Economice a Moldovei, pe adresa: MD-2005, mun. Chișinău, str. Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni 61, bloc A, etajul 3, Sala Senatului.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice a Moldovei și pe pagina web a ANACEC (www.cnaa.md).

Rezumatul a fost expedit la data de 01.03.2023.

Conducător științific:

Doctor habilitat
în științe economice,
profesor-universitar

COBZARI Ludmila

Autor:

STUPACHEV Sergey Aleksandrovich

© STUPACHEV Sergey, 2023

CUPRINS

1. REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII	4
2. CONȚINUTUL TEZEI.....	8
3. CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	25
4. BIBLIOGRAFIE	30
LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI	31
АННОТАЦИЯ.....	33
ADNOTARE	34
ANNOTATION	35

1. REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei abordate. În condițiile economico - financiare actuale, crește rolul Instituțiilor Financiare Internaționale (IFI) în asigurarea stabilității și dezvoltării progresive a sistemului economic mondial. Criza economică globală din 2008 și consecințele pandemiei COVID-19 au provocat o reflecție serioasă asupra întregului sistem al economiei mondiale, cât și a componentei sale financiare. IFI, care au fost create în vederea reglementării relațiilor economice internaționale cu scopul de a dezvolta cooperarea internațională și de a asigura dezvoltarea durabilă a economiei mondiale, nu erau în tocmai pregătite să prevină răspândirea unor astfel de fenomene de criză globală. Din motivul acestor provocări, a devenit necesară reformarea fundamentelor instituționale ale sistemului financiar internațional, în primul rând ale IFI, nu numai ținând cont de interesele țărilor dezvoltate, ci și de interesele și caracteristicile dezvoltării economice a țărilor cu economie de piață emergente.

În condițiile fenomenelor de criză globală, țările cu economii de piață în curs de dezvoltare sunt primele care ajung într-o situație financiară și economică mai dificilă. În acest sens, Republica Moldova, în procesul de reformare a economiei și în vederea soluționării problemelor financiare și economice stringente care au apărut, precum și pentru a realiza o politică financiară și economică eficientă, are nevoie în mod obiectiv de sprijinul IFI pe termeni acceptabili și de recomandări aferente pentru dezvoltarea sistemului său economic, fapt care determină **relevanța** problemei cercetate.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor asociate. Instituțiile financiare internaționale ocupă un loc important în dezvoltarea sistemelor economice ale tuturor țărilor, fapt care determină desfășurarea cercetărilor în acest domeniu de către centrele științifice și instituțiile de cercetare ale Uniunii Europene, SUA, Japoniei, Rusiei, României și, bineînțeles, a Republicii Moldova. Centrele de cercetare internaționale și naționale în domeniul economiei și finanțelor care s-au implicat direct în dezvoltarea acestei teme sunt: Departamentul de Cercetare al Băncii Mondiale și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare; Centrul de Cercetări Socio-Economice, Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică, Institutul Național de Cercetări Economice al Academiei de Științe Române; Institutul de Cercetări Financiare și Monetare „Victor Slavesco”; Institutul de Economie Mondială și Relații Internaționale E.M. Primakov al Academiei de Științe din Rusia; Institutul Academiei de Științe Ruse din Statele Unite ale Americii și Canada; Universitatea de Studii Financiare de pe lângă Guvernului Federației Ruse; Universitatea Națională de Cercetare Școala Superioară de Economie; Institutul Național de Cercetări Economice al Republicii Moldova; Academia de Studii Economice a Moldovei; Universitatea de Stat din Moldova; Institutul Politehnic al Republicii Moldova etc.

Cea mai semnificativă contribuție în cadrul examinării problemelor relațiilor financiare internaționale a fost adusă de cercetătorii L. I. Abalkin, J. Attali, J. Baghvat, G. Balasha, I. I. Dumoulin, P. Lindert, J. Sachs, M. Porter, L. Klein, J. Tobin, K. Arrow, L. Taylor, M. Interligerter, J. Pinder, S. Fisher, J. Stiglitz, J. Itwell, L. Altman, S. Cutter, M. Lavigne, F. Perru, I. P. Faminsky, N. P. Shmelev și alții.

Printre lucrările științifice, care reflectă esența mișcării internaționale a capitalului și a investițiilor străine directe, cele mai cunoscute sunt lucrările științifice ale unor economiști precum M. Porter, R. Vernon, K. Akamatsu, precum și lucrările unor cercetători moderni precum J. Dunning, J. Markusen, E. Helpman, K. Ekholm, J. Tobin.

Pe lângă lucrările științifice ale cercetătorilor străini, la fundamentarea teoretică a acestei lucrări sunt și cercetările unor experți renumiți autohtoni, cum ar fi: Gr. Belostecinic, E. German, D. Moldovanu, L. Cobzari, S. Chircă, B. Chistruga, P. Roșca, subliniind rolul IFI în dezvoltarea sistemului economic atât în Republica Moldova, cât și în alte economii de piață emergente.

Studiul rolului fluxurilor financiare internaționale în stimularea creșterii economice a Republicii Moldova a fost realizat de: S. Bilookaya, Gh. Iliadi, R. Hincu, O. Stratulat .

Cercetarea procesului investițional atât în Republica Moldova, cât și în lume este realizată în lucrările cercetătorilor autohtoni: Timush A., Bunu M., Gumovski A., Daskalyuk D., Ulyan G., Sukhovich A. etc .

Problemele de evaluare a stabilității financiare a Republicii Moldova au fost studiate de R. Perchun și T. Petrova.

Cercetările științifice realizate de autorii menționați reprezintă studii fundamentale de natură teoretică și practică. În același timp, subiectele studiate de noi în disertație ne oferă oportunități majore de a studia și dezvolta noi aspecte .

Analiza cercetărilor științifice realizate de noi la tema lucrării de disertație ne-a ajutat să formulăm propria opinie asupra problemelor studiate, să dezvoltăm și să propunem posibile metode de utilizare eficientă a resurselor financiare ale IFI în contextul consecințelor crizelor economice.

Domeniul de cercetare este determinat de necesitatea utilizării eficiente a resurselor financiare ale IFI în asigurarea sustenabilității și dezvoltării economice a Republicii Moldova.

Obiectul de cercetare îl reprezintă IFI, în special: Fondul Monetar Internațional (FMI); grupul Băncii Mondiale (Banca Mondială) format din: Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Asociația Internațională de Dezvoltare, Corporația Financiară Internațională, Agenția Multilaterală de Garantare a Investițiilor; Centrul Internațional pentru Soluționarea Litigiilor Investiționale.

Subiectul cercetării este rolul instituțiilor financiare internaționale în sprijinirea dezvoltării durabile a sistemului economic al Republicii Moldova.

Cercetarea realizată se bazează pe o **ipoteză științifică** care rezidă din posibilitatea asigurării sustenabilității dezvoltării economice a Republicii Moldova prin creșterea eficienței utilizării resurselor financiare ale IFI.

Scopul și obiectivele cercetării. Scopul principal al acestei cercetări este de a studia rolul IFI în dezvoltarea sistemelor economice în țările cu economii de piață în curs de dezvoltare (pe exemplul Republicii Moldova) în ceea ce privește identificarea metodelor de creștere a eficienței utilizării resurselor financiare primite de la aceste instituții.

Pentru atingerea scopului formulat, ne-am propus realizarea următoarelor **sarcini** :

- Analiza impactului IFI asupra asigurării sustenabilității economice și dezvoltării țărilor cu diferite nivele de dezvoltare.
- Studiul sprijinului financiar al Republicii Moldova de către IFI și tendințelor de dezvoltare a acestuia.
- Dezvoltarea unui sistem de indicatori cheie care caracterizează stabilitatea economică și dezvoltarea economică a statelor moderne.

- Examinarea și elaborarea principalelor aspecte metodologice ale asigurării sustenabilității și dezvoltării economice a Republicii Moldova în condiții de interacțiune cu IFI.
- Determinarea gradului de influență a resurselor financiare primite de la IFI asupra sustenabilității și dezvoltării economice a țărilor cu economii de piață emergente.
- Formularea de recomandări și modalități de creștere a eficienței utilizării resurselor financiare ale IFI pentru a asigura sustenabilitatea economică și dezvoltarea Republicii Moldova.

În procesul de soluționare a problemelor enunțate, au fost aplicate următoarele **metode de cercetare:**

- analiza statistică a datelor, aplicarea instrumentelor economico-matematice și utilizarea analizei economice în vederea caracterizării tipului de cercetare interdisciplinară și fundamental-aplicativă;
- metoda de inducție și deducție, cercetare empirică, analogie, ierarhizare, măsurare, descompunere și sinteză pentru a analiza indicatorii cheie care caracterizează sustenabilitatea economică a țării, precum și pentru a studia gradul de influență a resurselor financiare ale IFI asupra acestora;
- analiza datelor cantitative și calitative pentru studiul situației economice și financiare a țării;
- analiza sistemică, care asigură dezvăluirea esenței proceselor economice; generalizarea și identificarea conexiunilor.

Dintre metodele speciale au fost utilizate metode economico-matematice în procesul de analiză și evaluare a stabilității sistemului bancar al Republicii Moldova.

Noutatea și originalitatea științifică a lucrării. Cele mai semnificative rezultate cu noutate științifică sunt:

- Drept urmare a sistematizării cercetărilor științifice în domeniul IFI se propune completarea cadrului teoretic existent cu conceptele elaborate în această cercetare, care reflectă creșterea eficienței colaborării IFI cu țările emergente, și anume:
  - determinarea evaluării curente și prognozate a sustenabilității economice a țării, fundamentate din punct de vedere științific;
  - evaluarea susținerii financiare oferite de către IFI în baza indicatorilor de sustenabilitate și de dezvoltare a sistemului economic al țării.
- A fost ajustat sistemul de indicatori economico-financiar care determină eficiența utilizării asistenței financiare internaționale și care face posibilă evaluarea calității optime a structurii sectoarelor economice și a economiei per țara în ansamblu.
- A fost elaborată metodologia de calcul a indicatorilor de eficiență economică a asistenței financiare internaționale sub formă de proiecte de investiții, în care parametrii de prognoză sunt modelați prin numere fuzzy.
- Se propune metoda de evaluare a stabilității sistemelor economice descrise de cenozele economice în vederea determinării eficienței utilizării resurselor financiare ale IFI. A fost elaborat indicatorul stabilității sistemelor economice.
- Se propune metoda de optimizare a structurii sectoarelor economice ale țării, bazată pe minimizarea indicatorului formulat de stabilitate a sistemelor economice.

- Sunt formulate recomandări de creștere a eficienței utilizării resurselor financiare ale IFI și de creștere a stabilității sistemului economic al Republicii Moldova, în baza sectorului bancar și drept urmare a analizei cenozelor și a calculului stabilității sale economice în raport cu parametrii financiari și economici cheie ai băncilor: venituri din dobânzi și active.

Soluționarea unei probleme științifice importante constă în elaborarea unor metode de creștere a eficienței utilizării resurselor financiare alocate de IFI, ținând cont de specificul economiei Republicii Moldova, fapt care determină rolul lor semnificativ, drept sursă de cele mai accesibile resurse financiare pentru a asigura sustenabilitatea economică și dezvoltarea țării.

Valoarea teoretică a cercetării constă în faptul că în vederea evaluării eficienței instrumentelor de credit (IC) ale grupurilor BM și FMI, a fost modernizată metodologia bazată pe:

- parametrii predictivi ai IC - în acest caz, acești parametri sunt prezentați sub formă de numere fuzzy, precum și de indicatorul de eficiență calculat;
- parametrii reali, confirmați – se efectuează în procesul aplicării IC în vederea monitorizării și evaluării rezultatelor obținute;
- efectul impactului implementării IC asupra domeniilor economice, financiare și sociale ale țării.

Pentru evaluarea stabilității structurii sistemelor economice, este prezentată o metodologie bazată pe procedurile de analiză cenologică a economiei țării și a industriilor acesteia, considerate sub formă de modele - cenoze economice. În cadrul acestei metodologii, autorul a elaborat un indicator al stabilității sistemelor economice.

A fost formulat un sistem de indicatori, care face posibilă evaluarea structurii optime a sectoarelor și a economiei țării în ansamblu, reflectând eficiența utilizării asistenței financiare internaționale pentru dezvoltarea acesteia.

Valoarea practică a cercetării este că rezultatele cercetării pot fi aplicate de către țările cu economii de piață în curs de dezvoltare (inclusiv structurile Republicii Moldova) pentru a îmbunătăți eficiența utilizării resurselor financiare primite de la IFI în procesul de reformare a economiilor lor, urmărind o politică financiară și economică eficientă și pentru a soluționa problemele financiare și economice urgente.

Aprobarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării sunt reflectate în materialele conferințelor științifice de specialitate internaționale și naționale: Internațional Simpozion experiența. Cunoștințe. Provocări contemporane România în Anul Centenarului. Contextul socio-economic european și global” (București, 2018); A 8-a Conferință internațională privind aplicarea tehnologiei informației și comunicațiilor și statisticii în economie și educație (Sofia, 2018); materiale Internațional științific - practic Conferințe pe internet „Tendințe _ și perspective dezvoltare știință și educație în condiții globalizare”: Sat. științific. lucrări. Problema. 53. 506 p. (Pereyaslav, Ucraina, 2019); Conferința internațională științifică și practică „Controlul intern în instituțiile financiare în contextul noului cadru de reglementare și al provocărilor tehnologice” (Chișinău, 2019); XXIX-a Conferință științifică internațională EUROPEAN RESEARCH (Penza, Rusia , 2020). Aprobarea practică a rezultatelor cercetării este confirmată de certificatele Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova și a Comisiei Naționale a Pieței Financiare, care au evaluat semnificația studiului realizat de autor.

Structura tezei. Teza a fost configurată într-o structură logică, care a asigurat realizarea scopului și obiectivelor propuse. Aceasta este structurată din introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie, anexe.

Cuvinte cheie: instituții financiare internaționale, finanțe internaționale, asistență financiară internațională, piețe emergente, sistem economic, stabilitate economică, indicator de eficiență, cenoză economică, distribuție parametrică a rangului, distribuție *H hiperbolică*, numere neclare (fuzzy).

2. CONȚINUTUL TEZEI

Capitolul I „Bazele conceptuale privind necesitatea participării Instituțiilor Financiare Internaționale în dezvoltarea economică a statelor” conține o viziune multidimensională despre bazele teoretice și conceptuale privind formarea și dezvoltarea IFI, clasificarea acestora, scopul privind fundamentarea activităților în realizarea dezvoltării sistemelor economice din lume. A fost efectuată o analiză a sprijinului financiar al Republicii Moldova de către instituțiile financiare internaționale.

Bazele teoretice pentru formarea și funcționarea IFI, ca parte a sistemului financiar global, sunt determinate de conceptele macroeconomice actuale ale relațiilor economice și financiare, inclusiv fluxurile internaționale de capital. Se crede că fondatorul teoriei macroeconomice moderne și a bazei conceptuale a mișcării internaționale a capitalului este John Maynard Keynes, care a subliniat conceptele și principiile de bază ce sunt relevante până în prezent. El a stabilit că mișcarea fluxurilor financiare între țări provine în principal din inegalitatea balanței lor de plăți. Adepții școlii keynesiene cred că mișcarea internațională a capitalului depinde în principal de valorile ratelor dobânzilor.

În conformitate cu teoria neo-keynesiană modernă, asistența financiară acordată țărilor în curs de dezvoltare stimulează activitatea de afaceri, atât în țările de export de capital, cât și în țările importatoare. Întrucât acest export este împiedicat de riscuri semnificative (economice, politice etc.) în multe țări în curs de dezvoltare, guvernele occidentale trebuie să implementeze măsuri protecționiste pentru exportul de capital.

Cunoscutul economist Stiglitz J. E, un susținător al keynesismului modern, a menționat că pentru țările nepregătite, și anume cele care nu au o „politică financiară și economică corectă”, libera circulație internațională a capitalului poate duce la consecințe economice și financiare negative semnificative.

Reprezentantul direcției neoclasice a teoriei monetarismului și neoliberalismului în economie, M. Friedman consideră că statul ar trebui să se implice cât mai puțin în relațiile economiei de piață și să reglementeze doar suma de bani care este în circulație în sistemul economico-financiar.

Teoriile macroeconomice examinate, în cadrul conceptual al cărora funcționează IFI, sunt în continuă dezvoltare și modernizare în concordanță cu modificările din cadrul relațiilor economico-financiare internaționale. Consecințele recentelor crize financiare și economice globale au arătat că principalele teorii macroeconomice actuale, așa-numitele mainstream (școli keynesiene și neoclasice, monetarism) nu reflectă pe deplin procesele economice reale. După cum a arătat practica recentelor crize economico-financiare, mecanismele pieței nu echilibrează imediat un sistem economic perturbat după ce acesta a fost expus la perturbări exogene (factori externi) sub forma unor fenomene de criză.

În acest context, a apărut o direcție heterodoxă a teoriei economice, în care sistemul economic este considerat a fi în continuă evoluție și supus unor schimbări constante. Pentru a menține echilibrul dinamic și dezvoltarea progresivă a sistemului economic, „heterodocșii” propun să aplice măsuri cu caracter administrativ.

În acest sens, se propune completarea aparatului teoretic examinat cu următoarele concepte dezvoltate în acest studiu, care reflectă creșterea eficienței cooperării financiare între IFI și țările cu economii în curs de dezvoltare:

- determinarea modalității de evaluare a sustenabilității sistemului economic al țării;
- evaluarea sprijinului financiar al IFI pe baza indicatorilor de sustenabilitate și dezvoltare a sistemului economic al țării;
- formularea de recomandări de cooperare financiară cu IFI, axate pe obținerea de rezultate, ținând cont de specificul dezvoltării economice a țării.

Cercetarea actuală analizează instituțiile financiare internaționale care au legătură directă cu obiectivele stabilite în lucrare și au un impact destul de puternic asupra economiei Republicii Moldova: Fondul Monetar Internațional și Grupul Băncii Mondiale (Tabelul 1).

Tabelul 1. Principalele Instituții Financiare Internaționale la nivel mondial formate drept urmare a conferinței Bretton - Woods .

Data fondarii	Denumirea instituției	Specializare, sediu
1944	Fondul Monetar Internațional, FMI (International Monetary Fund, IMF)	Agenția Specializată a Națiunilor Unite , Washington
1944	Banca Internațională pentru Reconstrucții și Dezvoltare, BIRD (International Bank of Reconstruction and Development, IBRD)	Grupul Băncii Mondiale, Agenția Specializată a Națiunilor Unite, Washington
1945	Banca Mondială (The World Bank)	Grupul Băncii Mondiale, Washington
1956	Corporația Financiară Internațională, CFI (International Finance Corporation, IFC)	Grupul Băncii Mondiale, Washington
1960	Asociația Internațională de Dezvoltare , IDA (International Development Association, IDA)	Grupul Băncii Mondiale, Washington
1966	Centrul Internațional de Soluționare a Litigiilor privind Investițiile, ICSID (International Centre for Settlement of Investment Disputes, ICSID)	Grupul Băncii Mondiale Agenția Specializată a Națiunilor Unite, Washington
1988	Agenția Multilaterală de Garantare a Investițiilor, MIGA (Multilateral Investment Guarantee Agency, MIGA)	Grupul Băncii Mondiale Agenția Specializată a Națiunilor Unite, Washington

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor de pe site-urile oficiale ale FMI și ale Grupului Băncii Mondiale

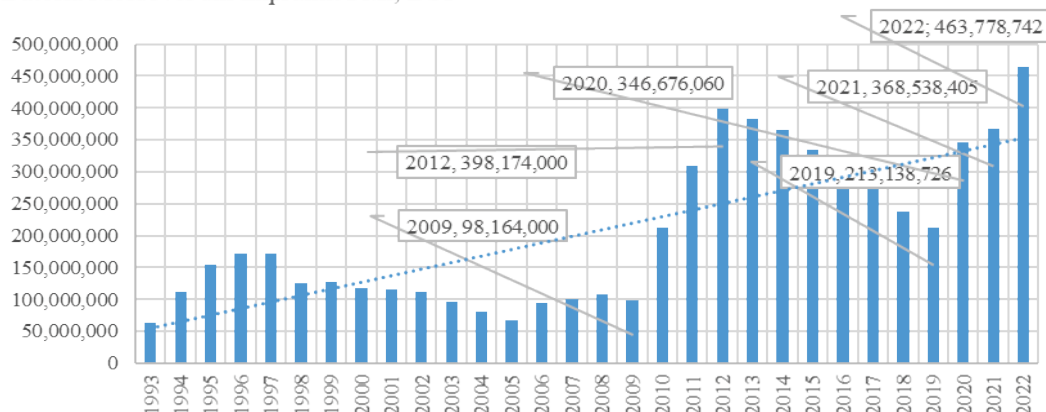
Srijinul financiar al Republicii Moldova de către IFI a început imediat după aderarea sa la aceste instituții. În prezent, Republica Moldova are acorduri practic pentru toate mecanismele speciale de creditare ale FMI:

- Facilitatea de finanțare compensatorie și pentru situații neprevăzute (CCFF);
- Facilitatea de Transformare Sistemică (STF);
- Stand-by (SBA);
- Facilitatea de credit extinsă (ECF);
- Instrument de finanțare rapidă (RFI);
- Facilitatea rapidă de creditare (RCF).

Împrumuturile ECF și FEP sunt aplicate de FMI pentru a corecta un dezechilibru grav în balanța de plăți, a reduce sărăcia și a promova creșterea economică. Din anul 1996, aceste facilități de credit au fost utilizate în mod regulat de către FMI pentru creditarea Republicii Moldova. Ultimul împrumut a fost făcut pe 20 decembrie 2021. În consecință, utilizarea acestor mecanisme de creditare arată că din 1996 până în prezent, problema dezechilibrului de plăți și a reducerii sărăciei în Moldova nu a fost definitiv soluționată.

În figura 1 este prezentat graficul modificărilor datoriei la creditul FMI al Republicii Moldova în SDR (mijlocul de plată emis de fond - la data de 19.08.2022, rata SDR era de 1,30909 dolari SUA).

Datoria Moldovei din împrumut FMI, DST

Figura 1. Modificarea volumului total al datoriei Republicii Moldova față de creditele FMI

Sursa: elaborat de autor conform Moldova Republic of: FMI Credit Outstanding (2022)

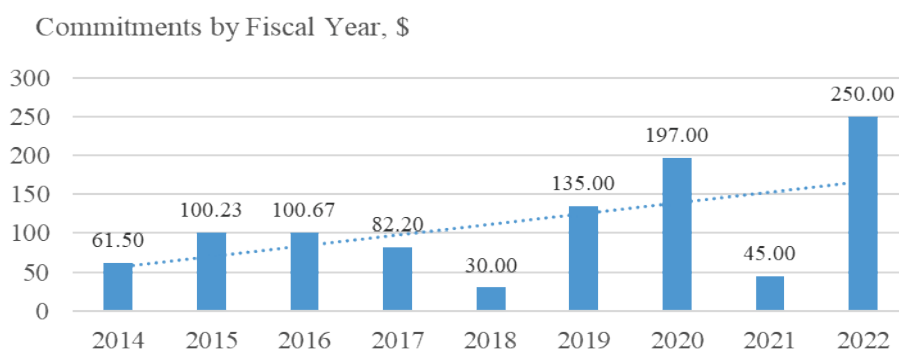
Datele din Figura 1 arată că, începând cu anul 1993, datoria totală a Republicii Moldova prin diverse împrumuturi ale FMI are o tendință ascendentă. Pentru anul 2022, perioada incompletă, la 31 iulie 2022, datoria a atins un maximum absolut și se ridică la 463,779 milioane SDR. Consecințele crizei economice globale din 2008 au afectat situația economico-financiară a țării - datoria față de FMI a crescut brusc: de la 98,164 milioane SDR în 2009 la 398,174 milioane SDR în 2012 (al doilea maximum pe toată perioada parteneriatului cu FMI). Consecințele economice și sociale ale pandemiei COVID-19 și tensiunile geopolitice din 2022 au dus la o creștere semnificativă a datoriei Moldovei față de FMI pentru perioada anterioară crizei din 2019. În șapte luni ale anului 2022, la 31.07.2022, datoria țării pentru împrumuturile FMI a atins cel mai mare nivel istoric de 463,79 milioane SDR (615,8 milioane USD). Astfel, în perioadele de criză și instabilitate financiară din 2008, 2019 și 2022, pentru a soluționa problemele financiare și economice urgente ale Republicii Moldova și pentru a urmări o politică de stabilizare a sistemului

economic al acesteia, FMI își crește brusc sprijinul financiar acordat țării. Creșterea acestei asistențe financiare se reflectă printr-o creștere semnificativă a sumei totale a datoriei Republicii Moldova față de FMI după 2008, 2019, 2022 și continuarea trendului general ascendent al acesteia, ceea ce indică faptul că obiectivul de stabilizare a sistemului său economic nu a fost realizat pe deplin.

De asemenea, există o tendință ascendentă a volumului obligațiilor restante și plăților proiectate ale țării la creditele FMI. Conform situației din 31.07.2022 volumul maxim de plăți este estimat pentru 2024 la 85,5 milioane SDR, adică 111,93 milioane USD la cursul de schimb valutar din 19 august 2022. O sumă atât de semnificativă de plăți pentru obligațiile restante înseamnă că în viitor țara poate întâmpina anumite probleme economice și financiare. Mai mult, dacă împrumutul de la FMI nu duce la o dezvoltare semnificativă a economiei moldovenești, atunci aceste probleme vor crește în fiecare an. Așadar, resursele financiare primite de țară de la IFI trebuie să fie folosite pentru economia acesteia cu eficiență maximă.

Un sprijin semnificativ pentru Republica Moldova este acordat de Grupul Băncii Mondiale, care din 1993 până în prezent a participat la finanțarea a 120 proiecte în diverse sectoare ale economiei naționale. La data de 21 august 2022, finanțarea totală pentru aceste proiecte se ridică la 2.156,014 milioane USD .

Informația prezentată în figura 2 arată că împrumuturile Grupului BM pentru proiecte în Moldova de la începutul crizei COVID-19 au crescut semnificativ comparativ cu anii precedenți. Iar cea mai semnificativă creștere a volumului de creditare a avut loc în anul 2022. Timp de 4 luni din 2022, creditarea BM pentru proiecte în Moldova și-a atins deja valorile maxime absolute.

Figura 2. Angajamentele Republicii Moldova pe exerciții financiare față de Grupul Băncii Mondiale

Sursa: elaborat de autor în baza Moldova Overview: Development news, research, data. The World Bank Group.(2022)

Cel mai mare număr (39) de proiecte finanțate de BM revine agriculturii, sectorul cheie al economiei naționale. Pe locul doi și trei se află proiectele care țin de schimbările climatice (16) și reglementarea politicii de concurență (15). Numărul altor proiecte finanțate pe teme economice este aproximativ egal. Recent, cea mai mare parte a resurselor financiare ale BM au fost direcționate către implementarea de proiecte medicale urgente și proiecte legate de eliminarea consecințelor crizei socio-economice din pandemia COVID-19, precum și proiecte privind politica de răspuns la situații de urgență, rezistența și competitivitatea a țării. Acest fapt permite guvernului să nu retragă resurse financiare semnificative de la alte programe socio-economice importante pentru dezvoltarea economiei.

Capitolul II „Bazele metodologice de implicare a Instituțiilor Financiare Internaționale în asigurarea stabilității statelor” examinează specificul sprijinului financiar al IFI pentru statele cu diferit nivel de dezvoltare. În acest capitol se propune un sistem de indicatori de sustenabilitate și de dezvoltare a statelor moderne, sunt elaborate metode de calcul a indicatorilor eficienței economice a utilizării resurselor financiare pentru implementarea proiectelor de investiții în care parametrii de prognoză sunt modelați prin numere fuzzy, precum și este elaborată aprecierea stabilității sistemelor economice descrise de cenozele economice. Este formulat indicatorul stabilității sistemelor economice.

FMI și Grupul BM iau în considerare în cooperarea financiară cu țările client nivelul lor de dezvoltare economică, care este determinat pe baza unui criteriu egal cu Venitul Național Brut pe cap de locuitor (VNB pe cap de locuitor),(GNI per capita - GNIpc) în dolari SUA. Informația din tabelul 2 ne arată clasificarea țărilor în funcție de acest criteriu începând cu anul fiscal 2019 (datele din anul fiscal 2018 în paranteze). Noile valori ale nivelelor de dezvoltare economică ale statelor sunt determinate de BM începând cu 1 iulie a fiecărui an și rămân neschimbate pentru 12 luni.

Tabelul 2. Clasificarea țărilor în funcție de nivelul lor de dezvoltare economică

Denumirea nivelului de dezvoltare economică a țării.	Valorile VNB nominal în dolari SUA pe cap de locuitor pe an (GNI per capita)
Venit scăzut (low income)	$GNIpc \leq 995 (1,005)$
Venitul sub medie (lower middle income)	$996 (1,006) < GNIpc \leq 3,895 (3,955)$
Venituri peste medie (upper middle income)	$3,896 (3,956) < GNIpc \leq 12,055 (12,235)$
Venit mare (high income)	$12,055 (12,235) < GNIpc$

Sursa: elaborat de autor conform site-ului The World Bank Group

În baza Regulamentului politicii operaționale de creditare OP/BP 8.60 (Development Policy Lending), introdus în anul 2004, BM efectuează tranzacții financiare pentru dezvoltarea economică. Din anul 2014, aceste împrumuturi au fost numite Finanțarea Politicii de Dezvoltare (Development Policy Financing, DPF). Creditarea în cadrul acestor împrumuturi se realizează în regim de urgență pe o perioadă de la 1 până la 3 ani pentru a sprijini reformele structurale și instituționale necesare dezvoltării economice durabile a țării.

Ca răspuns la crize, condițiile economice în schimbare și nevoile și cerințele țărilor partenere, FMI își perfectează în mod constant metodele de finanțare. În prezent, instrumentele de creditare ale FMI sunt utilizate în special pentru a oferi sprijin financiar țărilor afectate de crizele recente (2008, 2019 și 2022), precum și pentru a preveni consecințele acestor crize. Instrumentele de creditare existente ale FMI sunt elaborate pentru a răspunde necesităților balanței de plăți, precum și circumstanțelor financiare și economice specifice ale diferitelor țări partenere.

Instrumentele de creditare ale FMI sunt împărțite în instrumente de creditare neconcesionale pentru economiile de piață emergente și instrumente de creditare concesionale pentru țările cu venituri mici.

Procedura de alocare a asistenței financiare către țările membre se bazează pe două metode de analiză macroeconomică: „ex ante” - modelarea predictivă a fenomenelor economice pe baza unor concepte teoretice în vederea determinării formării parametrilor macroeconomici predictivi; „ex post” – determină starea macroeconomică a economiei în perioada trecută și curentă pe baza parametrilor economici actuali (confirmați).

În prezent, împrumuturile realizate de grupul BM și FMI pentru țările client cu economii în curs de dezvoltare reprezintă aproape întreaga gamă posibilă de finanțare pentru acordarea de asistență financiară în vederea dezvoltării economiei, precum și pentru diverse aspecte de dezvoltare socio-economică a acestor țări.

Pentru a evalua rezultatele realizării creditelor, impactul acestora asupra stabilității economice și dezvoltării economice a țării, se formează un sistem de indicatori care caracterizează principalii parametri ai economiei în cauză. Cu toate acestea, nu există încă o definiție general acceptată a conceptului de „sustenabilitate economică”. De asemenea, nu există elaborări metodice și metode uniforme de măsurare și evaluare a acesteia. Evident, dezvoltarea economică nu este fezabilă fără sustenabilitate economică.

Luând în considerare definițiile existente ale sustenabilității economice în literatura economică modernă, formulăm conceptul de sustenabilitate și dezvoltare a sistemului economic al țării. *În calitate de stabilitate economică și dezvoltare a sistemului economic (economiei) al țării pentru o anumită perioadă de timp se subînțelege capacitatea acesteia de a menține valorile principalelor indicatori economici (cheie), care caracterizează dezvoltarea sa progresivă la această etapă prin implicarea potențialului economic și a structurii economiei și prin reglementarea acesteia de către stat.*

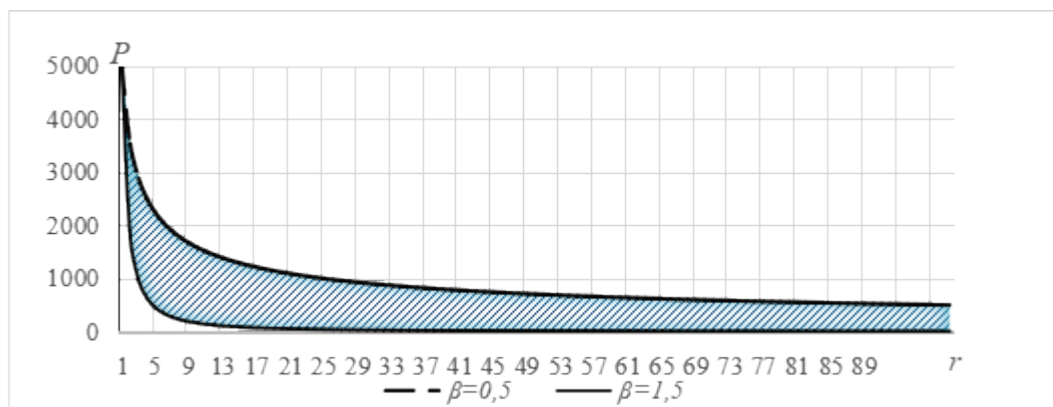
Sistemele existente de indicatori de evaluare a stabilității și a dezvoltării economice a țărilor nu permit pe deplin evaluarea situației economice reale a acestora (în sensul funcționării economiei cu stabilitate economică maximă). Așadar, autorul își propune modificarea sistemelor de indicatori existente prin completarea acestora cu procedura de evaluare a stabilității și dezvoltării structurii economiei țării pe baza teoriei cenologice, în care sistemul economic este considerat ca o cenoză economică.

Evaluarea stabilității sistemului economic se realizează prin compararea distribuției parametrice de rang a cenozei economice, construită pe baza datelor empirice privind indicatorii economici cheie ai companiilor (venituri, flux de numerar, profit net etc.) și distribuțiile *H– optime*:

$$P(r) = P_1 / r^\beta, \quad (1)$$

unde: $P(r)$ este indicatorul economic al unei firme cu rang r ; P_1 este o valoare constantă egală cu valoarea maximă a acestui indicator (firma cu rangul 1); β este un coeficient de rang care determină gradul de abrupție al hiperbolei distribuției *H–*.

După cum arată practica de lungă durată a observațiilor statistice, cenozele economice aflate în procesul de autoorganizare și evoluție în condițiile concurenței pe piață liberă în timp tind spre o distribuție *H–hiperbolică* stabilă cu un coeficient de rang $\beta \in [0,5; 1,5]$ (Figura 3).

Figura 3. Zona de stabilitate pentru distribuțiile parametriche de rang ale cenozelor economice

Sursa: elaborat de autor pe baza formulei (1)

Aria din figura 3 dintre curbele $\beta = 1,5$ și $\beta = 0,5$ este considerată stabilă pentru distribuțiile parametriche de rang ale cenozelor economice. Cenozele economice ajung în cele mai stabile stări în cazul așa-numitului „raport decil” - raportul dintre suma celor mai mari indicatori economici pentru 10% dintre companii și suma celor mai mici indicatori economici pentru 10% dintre companii nu depășește 10 .

Aproximarea datelor empirice ale distribuției parametriche a companiilor la funcția de aproximare a lui H - hiperbolic este determinată folosind metode de aproximare bine-cunoscute (de exemplu, metoda celor mai mici module și a celor mai mici pătrate). Parametrii și structura distribuțiilor parametriche de rang construit ale cenozelor economice selectate ale țării și ale sectoarelor economice pot servi ca un indicator al schimbărilor structurale în aceste economii și pot fi, de asemenea, utilizați pentru a evalua sustenabilitatea acestora.

Cercetarea examinează aspectele metodologice ale participării IFI la asigurarea sustenabilității și dezvoltării economice a Republicii Moldova. Pentru asigurarea stabilității și dezvoltării economice a țării, structurile de stat ale Republicii Moldova se confruntă cu sarcina utilizării optime a resurselor de credit primite, iar de la FMI și BM a implementării optime a instrumentului de credit.

Utilizarea optimă a resurselor de credit primite se înțelege drept implementarea acestora cu eficiență maximă. Eficiența utilizării resurselor de credit va fi măsurată printr-un indicator egal cu diferența (raportul) dintre rezultatele obținute (așteptate) și banii cheltuiți (prognoza) pentru a obține rezultatul de implementare a acestei resurse de credit. Se consideră că rezultatele implementării resursei de credit sunt reprezentabile în termeni monetari.

Implementarea instrumentului de credit al BM și al FMI se realizează în principal sub formă de proiecte finanțate de acestea, care vizează obținerea unor rezultate. În procesul de obținere a rezultatelor, fluxurile de numerar pozitive și negative corespunzătoare (Cash Flow - CF). Pentru a determina eficacitatea acestora, se aplică de obicei metode de evaluare a eficienței proceselor de investiții. Cea mai comună dintre acestea este metoda valorii actuale nete (Net present Value, VAN).

Conform definiției de mai sus și ținând cont de procedurile de actualizare, indicatorul de eficiență a resurselor de credit se va înregistra astfel:

$$P_d = \sum_{t=1}^T \frac{R_t}{(1+r_t)^t} - \sum_{t=1}^T \frac{Z_t}{(1+r_t)^t}, \quad (2)$$

$$P_r = \sum_{t=1}^T \frac{R_t}{(1+r_t)^t} / \sum_{t=1}^T \frac{Z_t}{(1+r_t)^t}, \quad (3)$$

unde P_d și P_r sunt indicatorii de performanță ai resursei de credit sub forma diferenței (2) și raportului (3) actualizați la rata r_t rezultatelor așteptate - R_t și costurilor - Z_t generate de IC în procesul implementării acesteia în timp T.

Formulele (2) și (3) sunt de obicei utilizate pentru a evalua indicatorul de performanță chiar de la începutul utilizării unei resurse de credit - în procesul de formare a unui proiect de investiții. În acest caz, parametrii R_t , Z_t și r_t sunt nedeterminați și au valori predictive. Astfel de parametri sunt de obicei reprezentați ca numere fuzzy. La finalizarea proiectului, pare posibil să se calculeze acești indicatori folosind formulele (2) și (3) pentru a evalua indicatorul de performanță prin parametri actuali (confirmați): R_t , Z_t și r_t . În urma acestui calcul vom obține estimările efective ale indicatorului de eficiență al proiectului implementat.

Pentru o evaluare generală a stabilității și dezvoltării economice a țării, este recomandabil să se utilizeze indicatori care reflectă stabilitatea și schimbarea structurii sistemului său economic. Definirea unor astfel de indicatori se realizează pe baza teoriei cenologice, în care sistemul economic este considerat ca o cenoză economică. Selecția naturală și autoorganizarea celor mai eficiente întreprinderi ale sistemului economic în cenoză economică are loc sub influența unui mediu extern în schimbare, în condiții de competiție pe piață pentru accesul la resursele și piețele necesare. Valorile acestor indicatori fac posibilă identificarea celor mai problematice locuri, atât în sectoarele individuale ale economiei, cât și în întregul sistem economic al țării per ansamblu.

Studiul sustenabilității și dezvoltării sistemului economic al țării pe baza modelelor - cenoză economică și distribuția parametrică a rangului include:

- evaluarea dinamicii schimbării în perioada istorică a distribuției parametrică de rang și a distribuției *H hiperbolice a acesteia*;
- identificarea modificărilor cheie în structura cenozei economice pe baza analizei distribuțiilor parametrică de rang;
- evaluarea stabilității întreprinderilor din sectorul economiei țării care formează o cenoză economică (verificarea a două condiții de stabilitate: parametrul β al distribuției *H hiperbolice aproximative* satisface inegalitatea $0,5 \leq \beta \leq 1,5$);
- stabilirea unor relații de cauzalitate (dacă există) între implementarea unei resurse de credit și o modificare a structurii cenozei economice.

În ceea ce privește economia Republicii Moldova, în vederea analizei cenologice este indicat să se ia în considerare entitățile din sectorul bancar, care joacă un rol major în stabilitatea financiară a țării.

Capitolul III „Rolul Instituțiilor Financiare Internaționale în dezvoltarea sistemului economic al Republicii Moldova” este elaborat pe baza analizei de regresie, dependența de corelație a PIB-ului țării și indicatorul stabilității sectorului său bancar. Tot aici a fost evaluat volumul asistenței financiare acordate Republicii Moldova din partea FMI și a Grupului BM. S-a realizat o evaluare a eficienței economice a proiectului de investiții pe exemplul sectorului bancar din Moldova, s-a efectuat o analiză cenologică a stabilității economice a acestuia în raport cu parametrii financiari și economici cheie ai băncilor: veniturile din dobânzi și active. Pe baza acestor evaluări se formulează recomandări pentru implementarea creșterii stabilității structurii bancare.

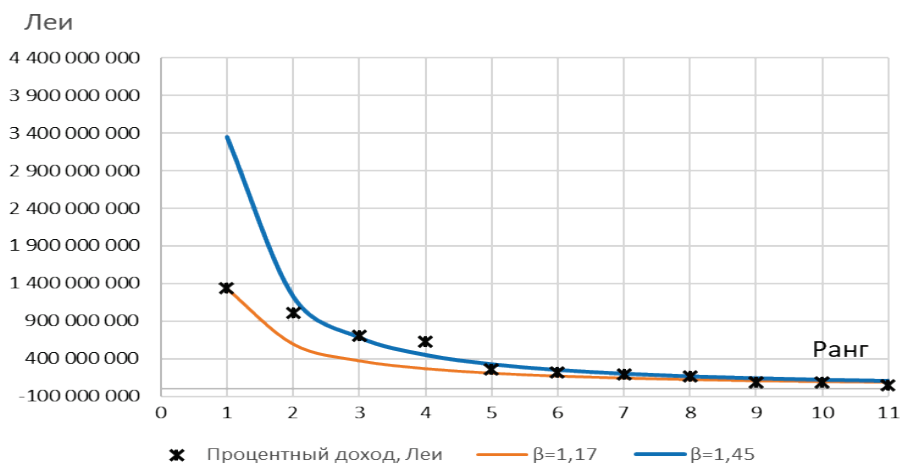
Această parte a lucrării prezintă o metodă de generare a unei baze de date pentru calcularea indicatorilor economici ai eficienței utilizării asistenței financiare internaționale pentru Republica Moldova pe baza metodelor dezvoltate anterior. Baza de date pentru cercetare este realizată pe examinarea:

- proiectului de investiții privind îmbunătățirea drumurilor locale, implementat de grupul BM în Republica Moldova, în vederea calculării indicatorului de eficiență al acestuia;
- proiectului de investiții privind calcularea indicatorilor care caracterizează schimbările în structura sistemului bancar, precum și stabilitatea și dezvoltarea economică a acestuia.

În baza acestor rapoarte ale sistemului bancar al Republicii Moldova privind veniturile anuale din dobânzi, este prezentată metoda de evaluare a stabilității sale economice prin:

- construirea distribuțiilor parametrice de rang ale datelor empirice ale sistemului bancar al Republicii Moldova;
- aproximarea distribuțiilor parametrice de rang prin distribuții *H-hiperbolice* cu un coeficient de rang în intervalul $\beta \in [0,5;1,5]$;
- evaluarea proximității distribuțiilor parametrice de rang față de distribuția optimă *H-hiperbolic*.

Figura 4 ilustrează un exemplu de aproximare a distribuției parametrice de rang a veniturilor din dobânzi ale băncilor din Republica Moldova prin distribuții *H hiperbolice*.

Figura 4. Aproximarea distribuției parametrice de rang a veniturilor din dobânzi prin distribuții H hiperbolice

Sursa: elaborat de autor pe baza datelor din rapoartele sistemului bancar al Republicii Moldova

Parametrii funcției de aproximare a distribuției H hiperbolice P_1 și β din Figura 4 sunt determinați folosind procedurile metodei celor mai mici pătrate:

$$\min \sum_{r=1}^N [P_f(r) - P_1/r^\beta]^2, \quad (4)$$

unde P_f sunt datele efective ale indicatorilor financiari ai veniturilor din dobânzi ale băncilor din Republica Moldova pentru exercițiul financiar. Dacă P_1^* și β^* îndeplinesc condiția (4), atunci indicatorul de proximitate (abatere) de la structura optimă

(stabilitate financiară și economică) a sistemului bancar al țării în ceea ce privește parametrul veniturilor din dobânzi se determină din expresia:

$$\Pi = \sum_{r=1}^N [P_f(r) - P_1^*/r^{\beta^*}]^2, \quad (5)$$

unde este o distribuție P_1^*/r^{β^*} H hiperbolică cu un coeficient de rang în intervalul $\beta \in [0,5;1,5]$.

Acest indicator poate servi ca indicator al stabilității economice a sectorului bancar, cu cât este mai scăzut, cu atât structura cenozei sectorului bancar este mai apropiată de cea optimă. Reamintim că structura optimă a economiei este înțeleasă ca o astfel de structură a sistemului economic care funcționează cu stabilitate economică maximă.

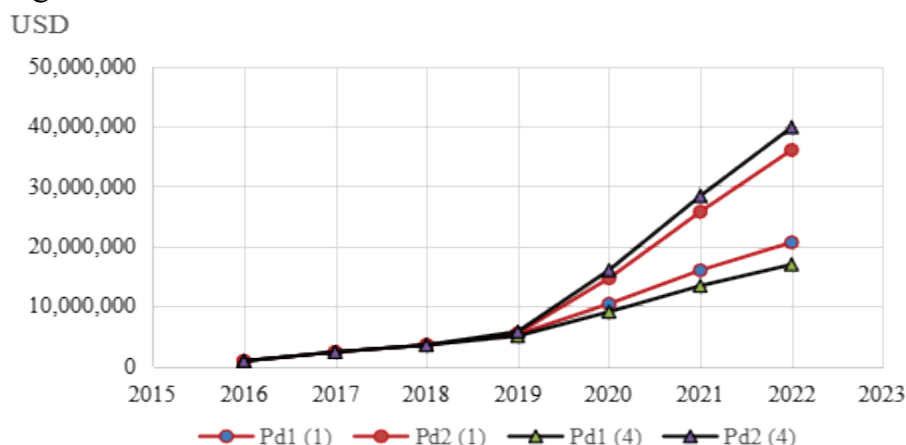
O analiză a schimbării acestui indicator în perioada de timp a sprijinului financiar internațional acordat Republicii Moldova face posibilă evaluarea eficienței acestuia în influențarea sectorului bancar per ansamblu. Între timp, evaluarea abaterii cenozei economice a băncilor de la structura optimă a sistemului bancar al țării, calculată prin formula (4), nu este tocmai corectă, deoarece nu este adimensional și depinde de valorile absolute ale indicatorilor financiari relevanți, care pot varia semnificativ de la an la an. Prin urmare, autorul propune să introducă o *evaluare normată* a abaterii cenozei economice reale de la structura sa optimă sub forma unui indicator de stabilitate:

$$\Pi_n = \sum_{r=1}^N [P_f(r) - P_1^*/r^{\beta^*}]^2 / (\sum_{r=1}^N P_f(r))^2. \quad (6)$$

Aici, numitorul formulei (5) este pătratul sumei parametrului financiar real considerat al întregului sector bancar pentru anul corespunzător.

Pe baza informațiilor proiectelor finanțate de BM în Republica Moldova și a metodologiei de calcul a indicatorilor de eficiență economică folosind formulele (2, 3), eficiența economică este evaluată în numere neclare (forma interval) a proiectului de investiții implementat de către Grupa BM: Local Roads Improvement Project, P150357 (Proiect de îmbunătățire a drumurilor locale).

Graficul modificărilor valorilor indicatorului de eficiență economică sub formă de interval pentru incertitudinile date de 1% și 4% ale datelor de prognoză inițială este prezentat în Figura 5.

Figura.5. Dinamica indicatorilor de eficiență economică a proiectelor pentru incertitudinile date de 1% și 4% din datele de prognoză inițiale
Sursa: elaborat de autor pe baza datelor și calculelor Băncii Mondiale

Graficele dinamicii indicatorilor de eficiență economică a proiectelor prezentate în Figura 5 arată că acești indicatori cresc în concordanță cu investițiile acumulate în proiect și ating valoare maximală la realizarea proiectului. Acest comportament al indicatorilor de eficiență economică este asociat cu modelul aplicat al dependenței creșterii PIB față de investiții, bazat pe conceptul de multiplicator keynesian. Modelul realizat oferă o estimare destul de aproximativă a impactului investițiilor asupra PIB-ului unei țări. Totodată, utilizarea acestui model demonstrează funcționalitatea metodologiei dezvoltate privind evaluarea eficienței economice a diferitor proiecte implementate de BM, cu disponibilitatea limitată a datelor inițiale. O creștere a indicatorului de interval predictiv calculat al eficienței economice este interpretată ca o creștere a incertitudinii. Calculele evaluării eficienței economice aplicând această metodologie fac posibilă identificarea celor mai eficiente proiecte implementate de Grupul BM în Republica Moldova și evaluarea impactului acestora asupra dezvoltării economiei țării.

Pe exemplul sectorului bancar al Republicii Moldova, cu ajutorul metodelor dezvoltate de analiză cenologică, se realizează o evaluare a stabilității și a dezvoltării acestuia. Pentru aceasta, se utilizează baza de date inițială a valorilor cheie ale indicatorilor economico-financiari în perioada anilor 2014 - 2020 a băncilor din Republica Moldova.

Pentru fiecare an din 2014 până în 2020 se construiesc distribuții parametrice de rang ale sectorului bancar din Republica Moldova. Pe baza acestor distribuții parametrice de rang, se elaborează un tabel cu modificările rangurilor după parametrul venit din dobânzi (tabelul 3).

Tabel 3. Schimbarea rangurilor (parametru venit din dobânzi pentru un an) pentru băncile din Republica Moldova în perioada anilor 2014-2020

№	Denumire bancă	Rang 2014	Rang 2015	Rang 2016	Rang 2017	Rang 2018	Rang 2019	Rang 2020
1	BC „VICTORIABANK” SA	3	3	3	3	4	4	4
2	BC „UNIBANK” SA	4	--	--	--	--	--	--
3	Banca de Economii S.A.	5	--	--	--	--	--	--
4	BC „BANCA SOCIALA” SA	6	--	--	--	--	--	--
5	BC „MOBIASBANKA” SA	7	4	4	4	3	3	3
6	BC „ProCredit Bank” SA	8	5	5	5	5	6	6
7	BC „EXIMBANK” SA	9	6	6	6	7	7	7
8	FinComBank SA	10	7	7	7	6	5	5
9	BC „ENERGBANK” SA	11	8	8	8	8	8	8
10	BCR Chișinău SA	12	9	9	10	9	9	9
11	BC „COMERTBANK” SA	13	10	10	9	10	10	10
12	BC „EuroCreditBank ” SA	14	11	11	11	11	11	11

Sursa: elaborat de autor conform rapoartelor sistemului bancar al Republicii Moldova

La 16 octombrie 2015, Banca Națională a Moldovei a revocat licențele băncilor: Banca de Economii S.A, B.C. „BANCA SOCIALĂ” S.A. și B.C „UNIBANK” S.A. O analiză a sectorului bancar (Tabelul 3) a arătat că în perioada 2014-2020 s-au produs schimbări semnificative în structura cenozei bancare - toate băncile din Republica Moldova, cu excepția a două bănci, BC „MOLDOVA – AGROINDBANK” SA și BC „Moldindconbank” SA, și-au schimbat rangurile. De obicei, astfel de modificări ale distribuțiilor parametrice de rang ale sistemului economic sunt asociate cu procesele de formare a cenzelor economice sub influența semnificativă a condițiilor financiare și economice în continuă schimbare, atât externe, cât și interne. De menționat că și în anii de criză (2019 și 2020), asociați cu pandemia COVID-19, distribuțiile de rang a veniturilor din dobânzi în sectorul bancar au suferit modificări minore. Aceasta înseamnă că sectorul bancar din Moldova a realizat practic o cenoză economică.

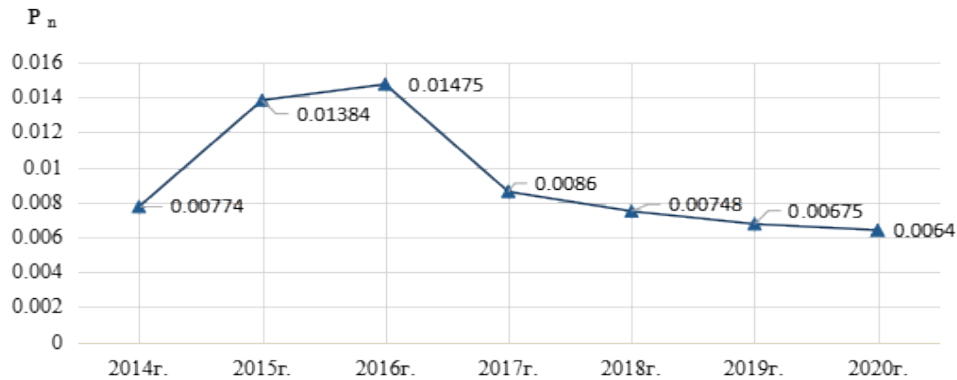
Forma analitică a funcțiilor de aproximare a distribuțiilor parametrice de rang a veniturilor din dobânzi ale băncilor din Republica Moldova este determinată de parametrii P_{1min} și β_{min} , care asigură valorile minime la expresia (4). Parametrii P_{1min} și β_{min} , aproximând curbele de distribuție H hiperbolice pentru distribuțiile parametrice de rang ale veniturilor din dobânzi ale băncilor în perioada anilor 2014-2020, precum și indicatorii de abatere de la structura optimă a sistemului bancar al țării (indicatori de sustenabilitate), calculați prin formula (6), sunt prezentate în tabelul rezultat 4.

Tabelul 4. Parametrii P_{1min} și β_{min} pentru curbele de aproximare ale distribuției H hiperbolice pentru distribuțiile parametrice de rang ale veniturilor din dobânzi ale băncilor și indicatorii de stabilitate P_n

Parametrii P_{1min}, β_{min}. Indicele de stabilitate, P_n	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
P_{1min}	1 234 600 000	1 673 900 000	1 850 900 000	1463600 000	1 365 000 000	1 459 971 905	1 460 851 758
β_{min}	0,41	0,8643	0,8385	0,8851	0,9127	0,9321	0,9621
P_n	0,00774	0,01384	0,01475	0,00860	0,00748	0,00675	0,0064

Sursa: elaborat de autor în baza calculelor din tabelul (3) și a calculelor după formula (5) conform rapoartelor din sistemul bancar al Republicii Moldova.

Datele din Tabelul 4 arată că curbele de aproximare H - distribuții pentru rangul distribuțiilor parametrice ale veniturilor din dobânzi ale băncilor moldovenești au fost optime - coeficienții lor de rang au fost în intervalul $\beta \in [0,5; 1.5]$. În consecință, sectorul bancar al Republicii Moldova, în raport cu veniturile din dobânzi în perioada anilor 2014-2020 inclusiv, a avut o stabilitate financiară relativă, chiar și în ciuda crizei asociate cu COVID-19. O evaluare obiectivă a gradului de stabilitate optimă a sectorului bancar este determinată de valoarea indicatorului P_n — cu cât valoarea acestui indicator este mai mică, cu atât sistemul bancar al Republicii Moldova este mai stabil financiar. Figura 6 prezintă un grafic al dinamicii indicatorului P_n conform valorilor sale anuale din 2014 până în 2020 inclusiv.

Figura. 6. Indicator de stabilitate (în raport cu veniturile din dobânzi) al sectorului bancar din Republica Moldova

Sursa: elaborat de autor pe baza datelor din tabelul 4

Datele din Tabelul 4 și graficul din Figura 6 arată că indicatorul de stabilitate și-a atins valorile maxime în 2016 (0,01475) după 16.10.2015. Este evident că un impact extern a afectat sectorul bancar din Republica Moldova și stabilitatea financiară a acestuia. După acest incident, indicatorul de reziliență a scăzut de la an la an și a atins valoarea minimă în 2020. Acest comportament al stabilității financiare a sectorului bancar din Republica Moldova arată că în acești ani sectorul bancar a avut suficientă stabilitate financiară în raport cu parametrul veniturilor din dobânzi. Această creștere a stabilității financiare poate fi explicată printr-o creștere semnificativă a sprijinului financiar al Republicii Moldova de către IFI în perioada anilor 2019-2020.

Cercetarea noastră evaluează gradul de influență al asistenței financiare asupra principalilor indicatori macroeconomici ai țării. Pentru aceasta, se folosește un pachet standard de analiză de regresie implementat în Microsoft Excel 2016. Bazat pe un model de regresie liniară se face o evaluare a dependenței de regresie a PIB-ului țării și a indicatorului stabilității sectorului său bancar de volumul asistenței financiare acordate Republicii Moldova din partea FMI și a Grupului BM. Volumele de asistență financiară acordată Republicii Moldova din partea IFI sunt considerate ca parametri ai factorilor de influență pentru calcularea regresiei. Rezultatul analizei de regresie a evaluării semnificației corelației dintre volumul asistenței financiare din partea IFI către Republica Moldova și PIB (PPP), precum și indicatorii stabilității sectorului bancar din Republica Moldova, a arătat că asistența oferită de IFI are un impact destul de semnificativ asupra sistemului său economic. Această influență se reflectă în indicatorii macroeconomici și în structura economiei moldovenești. Prin urmare, utilizarea efectivă și direcționată a asistenței financiare din partea IFI în sectoarele problematice ale economiei țării poate avea un impact pozitiv destul de semnificativ asupra dezvoltării și sustenabilității economice a acesteia.

Un interes științific deosebit îl prezintă comportamentul sectorului bancar în timpul crizei COVID. În această ordine de idei se soluționează problema determinării valorilor veniturilor din dobânzi ale băncilor din Republica Moldova pentru anul 2020, la care indicatorul de stabilitate (6) ia valorile minime, iar structura bancară atinge stabilitatea maximă. O analiză a datelor distribuției parametrice de rang în funcție de veniturile din dobânzi din curba care o aproximează pentru anul 2020 arată că există mai

multe modalități (ipotetice) de îmbunătățire a structurii sistemului bancar moldovenesc. Cea mai vizibilă diferență între distribuția parametrică a rangului real în ceea ce privește veniturile din dobânzi din curba care o aproximează se observă la banca „FinComBank” SA cu rangul 5 și la banca BC „VICTORIABANK” SA cu rangul 4. Diferențe mai puțin vizibile sunt la băncile cu rangul 1 și 6. În consecință, se pune problema determinării unor astfel de valori ale veniturilor din dobânzi ale băncilor cu rangurile 1, 4, 5 și 6, cu condiția ca acest parametru să rămână neschimbat pentru băncile rămase, pentru care indicatorul de stabilitate (6) ia valoarea minimă:

$$\min \sum_{r=1}^N [P_f(r) - P_1^*/r^{\beta^*}]^2 / (\sum_{r=1}^N P_f(r))^2 \quad (7)$$

Problema (7) se rezolvă folosind codul de program dezvoltat și metoda aproximărilor succesive (iterații). Rezultatele calculului valorii minime a indicatorului de stabilitate a sistemului bancar al Republicii Moldova pentru diverse opțiuni și pentru modificări ipotetice ale veniturilor din dobânzi ale băncilor cu rangurile 1, 4, 5 și 6 sunt prezentate în Tabelul 5.

Tabel 5. Date obținute din recomandările diferitor opțiuni de modificare a veniturilor din dobânzi ale băncilor din Republica Moldova cu rangul 1, 5 și 6 pentru anul 2020 în vederea creșterii stabilității acestora

N _o	1	2	3	4
P1	1 378 253 851		1 459 863 149	1 457 540 741
b		0,8798	0,9360	0,9160
P4	543 674 550			
P5	202 120 635	334 507 448	324 214 537	333 698 794
P6	194 365 585	284 934 860		282 373 242
PN	0,00644	0,00577	0,00575	0,00539

Sursa: elaborat de autor pe baza formulei (7) și a datelor BNM

O analiză a modificărilor veniturilor din dobânzi în coloanele 2, 3 și 4, în comparație cu datele lor reale (empirice) din coloana 1 pentru 2020, arată că cel mai mic cost al modificării veniturilor din dobânzi pentru îmbunătățirea stabilității sistemului bancar este reprezentat de datele din coloana 3.

Datele inițiale și rezultatele calculului structurii îmbunătățite (recomandate) a distribuției parametrică de rang a veniturilor din dobânzi ale sectorului bancar din Republica Moldova pentru anul 2020 sunt prezentate în Tabelul 6:

- prima coloană conține datele efective ale distribuției parametrică a rangului după parametrul veniturilor din dobânzi;
- în coloana a doua sunt datele recomandate calculate obținute prin creșterea veniturilor din dobânzi ale băncilor cu rangurile 1 și 5, la care indicatorul de stabilitate ia o valoare minimă;
- în coloana a treia se conțin datele calculate pentru construirea unei curbe hiperbolice de aproximare la distribuția parametrică a rangului recomandat.

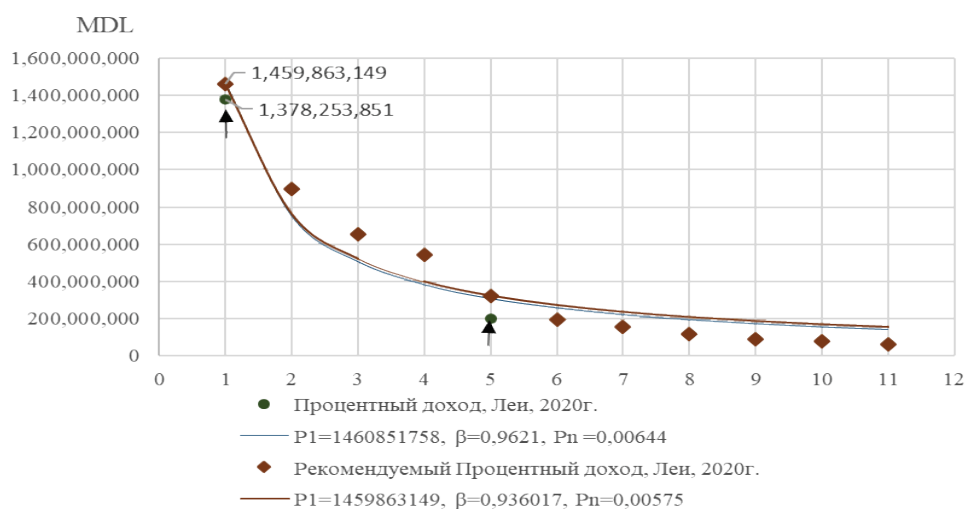
Tabel 6. Structura perfectată a distribuției parametrice de rang a sectorului bancar din Republica Moldova după parametrul venit din dobânzi pentru anul 2020 și datele calculate ale curbei de aproximare a distribuției H hiperbolice

Ran g	Denumire bancă	Venituri din dobânzi, lei, 2020	Venituri din dobânzi recomandate, lei, 2020	$P1=1459863149,$ $\beta=0,936017,$ Pn $=0,00575$
1	BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” SA	1 378 253 851	1 459 863 149	1 459 863 149
2	BC „Moldindconbank” SA	894 206 596	894 206 596	763 032 110
3	Mobiasbanca - OTP Group SA	653 558 903	653 558 903	522 057 479
4	BC „VICTORIABANK” SA	543 674 550	543 674 550	398 816 835
5	FinComBank SA	202 120 635	323 641 364	323 641 361
6	BC „ProCredit Bank” SA	194 365 585	194 365 585	272 865 727
7	BC „EXIMBANK” SA	157 287 271	157 287 271	236 203 118
8	BC „ENERGBANK” SA	117 648 996	117 648 996	208 451 081
9	BCR Chișinău SA	88 816 948	88 816 948	186 691 479
10	BC „COMERTBANK” SA	77 119 306	77 119 306	169 158 836
11	BC „EuroCreditBank” SA	60 711 588	60 711 588	154 721 409

Sursa: elaborat de autor pe baza formulei (7) și a datelor BNM

Pentru comparație și analiză, Figura 7 prezintă grafic:

- distribuția efectivă în rang a veniturilor din dobânzi ale băncilor moldovenești pentru anul 2020 și o curbă aproximativă a acesteia cu parametrii: $P1=1.460.851.758$, $\beta=0,9621$, $Pn=0,00644$;
- distribuția de rang ipotetică (recomandată) a veniturilor din dobânzi ale băncilor din Republica Moldova (veniturile din dobânzi ale băncilor cu rangurile 1, 5 sunt modificate în așa fel încât indicatorul de stabilitate (6) să ia valoarea minimă în această configurație structurală) și o curbă de aproximare la acesta cu parametrii: $P1=1459863149$, $\beta=0,936017$, $Pn=0,00575$.

Figura 7. Distribuțiile de rang efective și recomandate ale veniturilor din dobânzi ale băncilor din Republica Moldova pentru anul 2020 și curbele care le aproximează

Sursa: elaborată de autor pe baza datelor din tabelul 6

Tabelul 6 arată că pentru a crește stabilitatea sectorului bancar din Republica Moldova în anul 2020 cu aproximativ 12%, se recomandă majorarea veniturilor din dobânzi ale unei bănci cu rangul 1 (BC „MOLDOVA - AGROINDBANK” SA) cu 81.609.298 lei și o bancă cu rangul 5 („FinComBank” SA) cu 122.093.902 lei - cu 203.703.200 lei în total, adică 11.480.958 dolari SUA. Datele calculate arată că, în ciuda impactului crizei COVID, structura bancară actuală a Republicii Moldova este mai stabilă în raport cu indicatorul veniturilor din dobânzi decât în anul 2018.

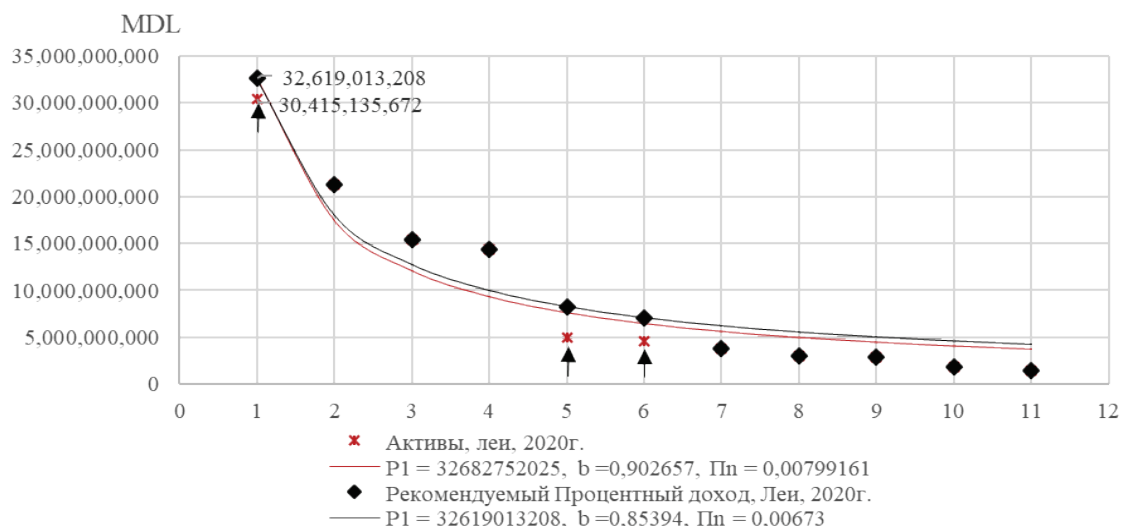
O problemă similară este soluționată pentru indicatorul financiar al băncii „active” prin determinarea valorii activelor băncilor moldovenești pentru anul 2020, la care indicatorul de stabilitate (6) ia valorile minime, iar structura bancară atinge stabilitatea maximă. Pe baza acestor rezultate, se dau recomandări pentru îmbunătățirea structurii distribuției parametrice de rang a activelor sectorului bancar din Republica Moldova (Tabelul 7, Figura 8).

Tabel 7. Structura distribuției parametrice de rang a sectorului bancar din Republica Moldova după parametrii activelor pentru anul 2020 și datele calculate ale curbei de aproximare a distribuției H hiperbolice

№	Denumire bănci	Active, lei, 2020	Active recomandate ,lei , 2020	P1 = 32619013208, b = 0,85394, In = 0,00673
1	BC „MOLDOVA - AGROINDBANK” SA	30 415 135 672	32 619 013 208	32 619 013 208
2	BC „Moldindconbank” SA	21 277 906 876	21 277 906 876	18 047 229 173
3	BC „VICTORIABANK” SA	15 374 901 646	15 374 901 646	12 765 561 021
4	Mobiasbanca - OTP Group SA	14 339 259 844	14 339 259 844	9 985 050 092
5	BC „ProCredit Bank” SA	4 945 089 275	8 252 685 937	8 252 685 976
6	BC „EXIMBANK” SA	4 586 688 491	7 062 844 188	7 062 844 109
7	FinComBank SA _	3 842 156 666	3 842 156 666	6 191 720 752
8	BCR Chișinău SA	3 015 003 120	3 015 003 120	5 524 461 644
9	BC „ENERGBANK” SA	2 917 239 576	2 917 239 576	4 995 845 433
10	BC „COMERTBANK” SA	1 807 829 608	1 807 829 608	4 565 990 827
11	BC „EuroCreditBank” SA	1402360937	1402360937	4 209 091 236

Sursa: compilat de autor pe baza calculelor prin aplicarea formulei(7)

După cum arată graficele din Figura 8, pentru a crește stabilitatea sectorului bancar al Republicii Moldova în raport cu indicatorul de active în anul 2020 cu aproximativ 16%, este necesar (recomandat) creșterea activelor unei bănci cu rangul 1 (BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” SA) cu 2.203.877.536 lei, banca cu rang 5 (BC „ProCredit Banca” SA) pentru 3.307.596.662 MDL și o bancă cu rangul 6 (BC „EXIMBANK” SA) pentru 2.476.155.697 MDL - în total pentru 7.987.629.895 MDL, sau la cursul de 17,7427 MDL pentru 202.184.200 MDL. Este o sumă destul de semnificativă.

Figura 8. Distribuția reală și ipotetică a activelor băncilor din Republica Moldova și curbele care le aproximează

Sursa: elaborat de autor pe baza datelor din tabelul 6

Metodele de analiză cenologică propuse permit identificarea zonelor problematice care afectează negativ stabilitatea cenozei economice a sectorului bancar.

Drept urmare putem formula recomandări cu privire la utilizarea eficientă a resurselor financiare ale IFI pentru creșterea stabilității sistemului economic al Republicii Moldova:

- selectarea celor mai eficiente opțiuni pentru implementarea proiectelor de investiții IFI pe baza calculului indicatorului de eficiență economică a acestora. Se selectează varianta cu cel mai mare indicator de eficiență economică calculat pe baza metodologiei elaborate. O astfel de alegere face posibilă creșterea eficienței utilizării resurselor financiare ale IFI, nu numai în ceea ce privește atingerea indicatorilor țintă ai proiectului, ci și îmbunătățirea structurii sectorului relevant al economiei și, ca urmare, a nivelului național al economiei per ansamblu;
- pe baza analizei cenologice și a metodologiei elaborate de evaluare a stabilității sistemului economic, se identifică zonele problematice care afectează stabilitatea structurii acestuia și se calculează structura optimă a cenozei economice a sectorului economiei naționale. Pe baza rezultatelor obținute și a datelor privind domeniile problematice, se alege o modalitate de creștere a sustenabilității sectorului considerat al economiei prin utilizarea țintită a resurselor financiare ale IFI.

Creșterea recomandată a veniturilor din dobânzi și a activelor băncii pe o perioadă scurtă de timp pare puțin probabilă în condițiile economice reale ale Republicii Moldova. Cu toate acestea, structurile de stat din Moldova pot accelera acest proces prin utilizarea direcționată a asistenței financiare din partea IFI pentru a ameliora situația financiară și economică generală a țării și pentru a elimina zonele cu probleme identificate în sectorul bancar. Îmbunătățirea structurii sistemului bancar al Republicii Moldova, ca sector cheie al economiei naționale, va avea impact asupra întregului sistem economic al țării - asupra îmbunătățirii structurii și stabilității economice a acestuia.

3. CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Drept urmare a cercetărilor realizate a fost atins obiectivul stabilit cu privire la stabilirea rolului instituțiilor financiare internaționale în dezvoltarea sistemelor economice ale țărilor cu economii de piață emergente (pe exemplul Republicii Moldova), precum și ca modalități de asigurare a durabilității dezvoltării economice a Republicii Moldova prin creșterea eficienței utilizării resurselor financiare ale instituțiilor financiare internaționale.

Concluzii:

1. Primul capitol al acestei cercetări arată că IFI, precum și Grupul BM nu au fost pregătite pentru consecințele recentelor crize economice globale care au loc până în prezent. Fenomenele de criză au scos la iveală lipsa unor metode eficiente de prognoză și avertizare timpurie a fenomenelor de criză în aceste instituții financiare, pe baza cărora să fie luate măsuri adecvate de protecție în special pentru țările în curs de dezvoltare și pentru economia mondială per ansamblu. Toți acești factori indică necesitatea reformării IFI și, pentru țările în curs de dezvoltare, o utilizare mai eficientă a resurselor financiare primite de la aceste instituții.

2. Sa constată faptul că asistența financiară din partea IFI este acordată în mod regulat pentru reducerea sărăciei și promovarea creșterii economice, precum și pentru eliminarea deficitului balanței de plăți a țării care este generat de schimbările adverse în structura economiei acesteia. Această dinamică a valorii totale a datoriilor către IFI, datoriile restante și plățile proiectate ale Republicii Moldova către FMI, ne permit să concluzionăm că tendința lor ascendentă se datorează perioadelor de criză și instabilitate financiară din 2008 și 2019. Continuarea acestei tendințe, în viitor poate duce la anumite probleme economice și financiare dacă împrumutul de la IFI nu conduce la o dezvoltare semnificativă a economiei moldovenești.

3. S-a stabilit că asistența financiară IFI acordată pentru activități și proiecte de reducere a sărăciei și promovare a creșterii economice, precum și de îmbunătățire a balanței de plăți și a structurii economiei Republicii Moldova, nu a majorat nivelul de trai a populației țării într-un mod adecvat. În acest sens, este nevoie de elaborarea unor indicatori țintă esențiali care să reflecte eficiența resurselor financiare alocate de IFI, precum și a unor indicatori care să caracterizeze stabilitatea sistemului economic al Republicii Moldova. Un astfel de sistem de indicatori va face posibilă evaluarea eficienței utilizării resurselor financiare ale IFI în mod adecvat la realitățile economice.

4. În prezent alocarea resurselor financiare ale FMI și ale Grupului BM pentru țările cu economii de piață în curs de dezvoltare (inclusiv Republica Moldova) se bazează pe nivelul lor de dezvoltare economică, care se măsoară prin venitul național brut (VNB) în dolari SUA pe an pe cap de locuitor. Acordarea de împrumuturi se bazează în principal pe valorile indicatorilor macroeconomici a acestor țări și nu ține cont de configurația structurală a sectoarelor lor economice și a economiei în ansamblu.

5. În vederea formalizării teoretice a cercetării s-a decis necesitatea formulării definiției conceptului de durabilitate și dezvoltare a sistemului economic al țării: *„stabilitatea economică și dezvoltarea sistemului economic (economiei) al țării pentru o anumită perioadă de timp reprezintă capacitatea acesteia de a menține valorile principalelor indicatori economici (cheie), care caracterizează dezvoltarea sa progresivă la această etapă prin implicarea potențialului economic și a structurii economiei și prin*

reglementarea acesteia de către stat. Tot acolo este dată și definiția autorului pentru conceptul de structură optimă a economiei țării: „structura optimă a economiei este înțeleasă drept o structură a sistemului economic care funcționează cu stabilitate economică maximă”.

6. O analiză a sistemelor existente de indicatori de sustenabilitate și dezvoltare economică a țărilor a arătat că aceste sisteme nu permit pe deplin evaluarea stării reale a economiei și a structurii acesteia. S-a constatat că pentru a evalua rezultatele implementării resurselor financiare alocate de IFI, impactul acestora asupra stabilității și dezvoltării economice a țării, este necesară elaborarea unui sistem de indicatori care să caracterizeze nu numai principalii parametri macroeconomici a economiei în cauză, dar și parametrii structurii sale economice responsabile de sustenabilitatea economică. Prin urmare, se propune modificarea sistemelor de indicatori existente prin completarea acestora cu evaluarea stabilității și dezvoltarea structurii economiei țării pe baza teoriei cenologice, în care sistemul economic este considerat ca o cenoză economică. Parametrii structurii cenzelor economice selectate ale țării și ale sectoarelor economice pot fi aplicați ca și indicatori ai evoluției schimbărilor structurale în aceste economii și pot fi utilizați și pentru a evalua stabilitatea acestora.

7. În vederea atingerii obiectivelor stabilite au fost realizate și dezvoltate metode:

- de calcul al indicatorilor care arată eficiența economică a asistenței financiare internaționale acordate țărilor sub formă de proiecte de investiții, în care parametrii de prognoză sunt modelați prin numere fuzzy;
- de evaluare a stabilității sistemelor economice descrise de cenoze economice, în cadrul căreia a fost formulat un indicator al stabilității unor astfel de sisteme economice (formula 3.11).

Studiul asistenței financiare acordate sub formă de proiecte confirmă fezabilitatea utilizării procedurilor econometrice propuse bazate pe aparatul matematic al teoriei numerelor fuzzy pentru calcularea indicatorilor de eficiență economică a proiectelor finanțate de IFI. Metoda prezentată de calcul folosind numere neclare, în comparație cu abordările tradiționale, corespunde realităților economice ale implementării proiectelor de investiții, deoarece parametrii de prognoză a unor astfel de proiecte, de regulă, au un nivel ridicat de incertitudine, fapt care face imposibil de determinat cu exactitate starea lor viitoare. Indicatorul stabilității structurii cenozei economice face posibilă evaluarea stabilității în procesul dezvoltării (evoluției) acesteia. O astfel de evaluare face posibilă determinarea gradului de influență a factorilor externi (de exemplu, proiectele de investiții și resursele financiare alocate ale IFI), care acționează în diferite etape de timp, asupra unui sector economic separat și asupra economiei țării în ansamblu. Acest indicator de durabilitate poate fi utilizat pentru a evalua sustenabilitatea oricărei cenoze economice.

8. Metodologia de evaluare a indicatorilor de eficiență economică a asistenței financiare internaționale acordate țărilor sub formă de proiecte de investiții face posibilă identificarea celor mai eficienți dintre aceștia, iar metodologia bazată pe analiza cenologică a sistemelor economice face posibilă determinarea schimbărilor cheie în structura economiei (industriei) țării în ansamblu, precum și pentru a determina indicatorii care caracterizează stabilitatea și dezvoltarea economică a acesteia. Aplicând procedurile metodelor prezentate, se soluționează următoarele sarcini:

- determinarea gradului de influență a asistenței financiare sub formă de proiecte de investiții ale IFI asupra stabilității și dezvoltării economice a țării, precum și a sectoarelor economiei;
- fortificarea structurii economiei țării și/sau a structurii sectorului economic, prin implementarea unor proiecte de investiții sau prin intermediul sprijinului financiar din partea IFI.

9. Resursele financiare alocate de IFI țărilor cu economii în curs de dezvoltare au un impact esențial asupra sistemului economic al acestora. Analiza de regresie efectuată în perioada 2010-2020 inclusiv a evaluării semnificației corelației dintre volumul asistenței financiare din partea IFI către Republica Moldova și PIB (PPP), precum și indicatorii stabilității sectorului bancar, a constatat că resursele financiare alocate de IFI au un impact destul de semnificativ asupra sistemului său economic, iar această influență se reflectă în indicatorii săi macroeconomici. Prin urmare, utilizarea eficientă și direcționată a asistenței financiare din partea IFI în sectoarele problematice ale economiei țării poate avea un impact pozitiv asupra dezvoltării acesteia și asupra stabilității economice în general. În acest sens, s-a ajuns la concluzia că pentru a soluționa problema determinării gradului de influență a asistenței financiare din partea IFI asupra sustenabilității economice și dezvoltării unor astfel de țări, este necesar să se determine indicatori pe o anumită perioadă de timp în care a fost alocată asistența internațională. Mai mult decât atât, atunci când se determină un interval de timp pentru evaluarea acestor indicatori, este necesar să se țină cont de inerția proceselor macroeconomice, deoarece impactul asistenței financiare din partea IFI asupra stabilității economice și dezvoltării țării va avea loc cu o anumită întârziere.

10. Aplicarea metodologiei propuse pentru calcularea indicatorilor de eficiență economică sub formă de proiecte a fost realizată pe baza proiectului în curs de implementare (din 2016 până în 2022) de către grupul BM pentru reparația drumurilor locale (Local Roads Improvement Project, P150357) în Republica Moldova. Baza informativă inițială a parametrilor de prognoză a acestui proiect de investiții este modelată sub forma unor intervale diferite ale valorilor posibile ale acestora, ceea ce face posibilă luarea în considerare a riscurilor viitoare de prognoză în evoluția situației economice. Cu cât valorile intervalului parametrilor inițiali sunt mai mari, cu atât valoarea predictivă calculată a intervalului indicatorilor de eficiență economică este mai mare. Schema de generare a datelor prezentată în studiu și metodologia de calcul a indicatorilor de performanță a acestui proiect de investiții pot fi aplicate proiectelor de investiții finalizate, operaționale și emergente în cadrul sprijinului financiar din partea IFI.

11. Pe exemplul sectorului bancar al Republicii Moldova, cu ajutorul metodelor dezvoltate de analiză cenologică a sistemelor economice și al indicatorului de stabilitate formulat de autor, s-a realizat o evaluare a stabilității economice a acestuia. Estimările obținute ale stabilității sectorului bancar pentru fiecare an din 2014 până în 2020 permit efectuarea unei analize comparative a gradului de influență a factorilor externi sub formă de sprijin financiar, proiecte de investiții, precum și crize economice globale asupra stabilității sistemului bancar al Republicii Moldova. Analiza comparativă a prețurilor pe baza calculelor indicatorilor de stabilitate a sectorului bancar al Republicii Moldova înainte de criza socio-economică asociată cu pandemia COVID-19 a arătat la timp că, în ciuda impactului foarte negativ al crizei asupra economiei țării, sectorul bancar în 2020 s-a dovedit a fi mai stabil în ceea ce privește indicatorii săi cheie decât în 2018. Acest

comportament al sistemului bancar se explică prin faptul că în anii pre-criză și criză, IFI au crescut semnificativ sprijinul financiar pentru Republica Moldova. În cadrul metodologiei analizei cenologice a sistemelor economice se propune o metodă de optimizare a structurii economiei și a sectorului economic al țării, bazată pe minimizarea indicatorului de sustenabilitate (formula 3.11). Astfel, în acest studiu au fost completate unele lacune metodologice existente în vederea majorării eficienței utilizării resurselor financiare alocate de IFI Republicii Moldova. La fel este de menționat rolul semnificativ al acestora în procesul de oferire a celor mai accesibile resurse financiare pentru asigurarea stabilității și dezvoltării economice a țării, mai ales în perioadele de criză și instabilitate economică. În acest sens, rezultatele obținute în urma cercetării elaborate, permit autorului să formuleze propuneri care poartă un caracter de recomandare.

Recomandări:

1. Pentru a utiliza eficient resursele financiare ale Instituțiilor Financiare Internaționale alocate Republicii Moldova și a crește stabilitatea sistemului economic al acesteia, se propune aplicarea metodelor elaborate de autor, și anume:

- calculul indicatorilor de eficiență economică a proiectelor de investiții ale IFI;
- evaluarea stabilității sistemelor economice descrise de cenozele economice.

În vederea creșterii stabilității și dezvoltării sistemului economic al Republicii Moldova pe baza sprijinului IFI, în cadrul metodelor elaborate, se propune:

- selectarea opțiunilor pentru implementarea proiectelor de investiții IFI cu indicatori de eficiență economică maximă, care vor crește eficiența utilizării resurselor financiare IFI nu numai în ceea ce privește atingerea obiectivelor proiectului, ci și îmbunătățirea structurii sectorului economiei și ca urmare, economiei naționale în ansamblu;
- analiza cenologică a instituțiilor din sectoarele economiei, în vederea identificării zonelor problematice care afectează sustenabilitatea;
- calcularea indicatorilor de sustenabilitate a sectoarelor economiei țării pentru fiecare perioadă de timp analizată (minim 3 ani);
- efectuarea unei analize comparative (de exemplu, folosind o analiză de regresie pentru a evalua semnificația unei corelații) a gradului de influență a factorilor externi sub formă de sprijin financiar, proiecte de investiții, precum și crize economice globale asupra stabilității sectoarelor economiei;
- determinarea structurii ipotetice optime a cenzelor economice ale sectoarelor economiei luate în considerare, pe baza căreia se alege modalitatea de creștere a sustenabilității acestora prin utilizarea țintită a resurselor financiare ale IFI.

2. Studiul distribuțiilor parametrice de rang în perioada anticriză 2018 a cenozei bancare pentru indicatorii financiari cheie (venituri din dobânzi și active bancare) a arătat că cea mai simplă modalitate de a îmbunătăți structura zonelor problematice identificate ale sectorului bancar al Republicii Moldova, este de a majora acești indicatori pentru banca cu rangul 1 (BC „MOLDOVA - AGROINDBANK” SA).

3. Analiza diferitelor opțiuni pentru distribuțiile parametrice de rang ale cenozei bancare pe indicatori financiari cheie (venituri din dobânzi și active bancare) în timpul crizei din 2020 asociate cu pandemia COVID-19 a arătat că cea mai simplă și mai puțin costisitoare modalitate de a ameliora structura zonelor problematice identificate ale sectorului bancar al Republicii Moldova și care influențează stabilitatea acestuia, este:

- creșterea veniturilor din dobânzi ale unei bănci cu rangul 1 (BC „MOLDOVA - AGROINDBANK” SA) și ale unei bănci cu rangul 5 („FinComBank” SA) – venituri din dobânzi pentru indicatorul financiar;
- creșterea activelor unei bănci cu rangul 1 (BC "MOLDOVA-AGROINDBANK" SA), unei bănci cu rangul 5 (BC „ProCredit Banca” SA) și o bancă cu rangul 6 (BC „EXIMBANK” SA) - pentru indicatorul financiar activele băncii.

4. Pentru a determina valoarea creșterii acestor indicatori financiari este necesară soluționarea problemei minimizării indicatorului de stabilitate (formula 3.11).

5. După cum ne arată observațiile practice, pentru ca cenoză economică a sectorului bancar, ca urmare a evoluției condițiilor concurenței pe piață, să treacă într-o stare cât mai apropiată de cea optimă, va dura destul de mult timp. În acest sens, se propune accelerarea acestui proces prin utilizarea intenționată a resurselor financiare alocate de IFI pentru a îmbunătăți situația economico-financiară generală din țară, precum și pentru a elimina zonele cu probleme identificate în sectorul bancar. Îmbunătățirea structurii sistemului bancar al Republicii Moldova, ca sector cheie al economiei naționale va avea impact semnificativ asupra întregului sistem economic al țării și asupra stabilității sale economice.

Bazele metodologice elaborate de evaluare a stabilității sistemelor economice și a eficienței utilizării resurselor financiare internaționale, modalitățile de optimizare a structurii sistemelor economice în cadrul acestei cercetări „Instituțiile financiare internaționale și rolul lor în dezvoltarea sistemului economic al Republicii Moldova” sunt importante și relevante nu numai în prezent și nu doar pentru țările cu economie în curs de dezvoltare. În contextul transformărilor financiare și socio-economice globale în curs de desfășurare, pentru fiecare țară în mod obiectiv este nevoie de a evalua sustenabilitatea economiei sale și de a crește eficiența utilizării resurselor financiare internaționale pentru a rezolva problemele financiare și economice urgente care au apărut. Prin urmare, rezultatele acestui studiu nu își vor pierde relevanța în timp și pot fi aplicate și pentru țările cu orice formă de economie de piață.

Sugestii privind potențialele direcții de cercetare. Pe baza teoriei cenologice, pare oportună dezvoltarea următoarelor direcții pentru cercetările viitoare la tema realizată:

- dependența stabilității sistemului economic al țării în ansamblu de stabilitatea sectoarelor economiei;
- evaluarea impactului resurselor financiare internaționale asupra sectoarelor cheie ale economiei țării;
- modalități de optimizare a structurii sistemelor economice ale țării pe baza utilizării eficiente a resurselor financiare internaționale.

4. BIBLIOGRAFIE

1. Abel, E., Bernanke, B. *Macroeconomie. a 5-a ed.* Sankt Petersburg: Piter, 2010. 768 p. ISBN 978-5-469-01110-1.
2. Aswat, Damodaran. Evaluarea investitiei. Instrumente și metode de evaluare a oricăror bunuri. Moscova: Alpina Publisher, 2019. 451 p. ISBN 978-5-9614-6650-8.
3. Belostechnik G. Competitivitate și inovații ale Moldovei în procesul de globalizare . *INOVAȚIE*. 2013, nr.11 (181), pp . 79-85.
4. Belostechnik, G. Dezvoltarea unei economii inovatoare ca factor de creștere a potențialului de export al țării. *Culegere de articole științifice „Dezvoltarea socio-economică a Ucrainei și Republicii Moldova în contextul globalizării*. Kiev, 2012.
5. Belostechnik, G. Dezvoltarea unei economii inovatoare ca factor de creștere a potențialului de export al țării. *Culegere de articole științifice „Dezvoltarea socio-economică a Ucrainei și Republicii Moldova în contextul globalizării*. Kiev, 2012.
6. Birman, G. *Investments. Analiza economică a proiectelor de investiții / G. Birman, S. Schmidt*. M.: Burse și bănci, UNITI-DANA, 2003. 632p. ISBN 5-85173-053-6.
7. Corp, Z. *Principii de investiție / Z. Corp, A. Kane, A. Markus*. Moscova: Editura Williams, 2008. 982p. ISBN 978-5-8459-1311-1.
8. Borodkin, F. M., Ayzvazyan. SA *Indicatori sociali*. Moscova: UNITI, 2006. 607 p. ISBN 5-238-01094-X.
9. Wentzel, E. S. *Teoria probabilității. Ed. a 10-a, ster* . M.: Academia, 2005. 576 p.
10. Vilensky, P.L., Livshits, V.N., Smolyak S.A. *Evaluarea eficacității proiectelor de investiții. Teorie și practică. a 4-a ed. adăuga*. M.: Delo, 2008. 342 cu ISBN 5-85523-012-0.
11. Dougherty K. *Introducere în econometrie: Per. din engleza*. M.: INFRA-M, 1999. 402 p. ISBN 8-86225-458-7.
12. Zheleznova, N., Hyncu R., Zheleznova, E. *Fundamentele funcționării pieței de capital*. Chișinău: MEA, 2011. 318 p.
13. Keynes, J. M. Teoria generală a angajării, a dobânzii și a banilor. Favorite. M.: Eksmo, 2007. 960 p. ISBN 978-5-699-20989-7.
14. Kistruga, B. V. *Factorii de formare a activității de muncă a populației / Kistruga B. V.* Chișinău: Societatea „Cunoașterea” RSSM, 1988. 22 p.
15. Kudrin BI Șaptesprezece prelegeri despre *cenologia generală și aplicată*. - Ed. a 3-a. Moscova: Tekhnika, 2014. 226 p. ISBN 978-5-902926-29-0 .
16. Kudrin, B. I. *Două descoperiri: fenomenul de invarianță a structurii tehnocenzelor și legea selecției informației / Ed. editat de Petrova G. A. Numărul . 44. „ Cercetare tsenologică ”*. M.: Tekhnika , 2009. Anii 80. ISBN 978-5-902-926177.
17. Kudrin, B.I. Izolarea și descrierea cenozelor electrice. *Izv . universității. Electromecanica*, 1985, nr. 7, p. 49-54.
18. Nedosekin A.O. Aplicarea teoriei multimirilor fuzzy la probleme de management financiar. *Audit și analiză financiară* [online] , 2000 , Nr. 2, [citat 12.02.2021]. Disponibil : https://www.auditfin.com/fin/2000/2/fin_2000_21_rus_04_01.pdf.
19. Pigou, A. S. *Teoria economică a bunăstării* . M.: Progres, 1985. 512 p.
20. Porokhin, A.V., Urban, N.A. Abordări științifice moderne pentru a determina esența sustenabilității economice. *Cercetare de baza*. 2015, nr. 11-3, p. 600-604.
21. Friedman M. *Capitalism și libertate*. M.: Editura nouă, 2006. 240 p . ISBN 5-98379-054-4.
22. Fufaev, V.V. *Cenoze economice ale organizațiilor*. M.-Abakan: Center for System Research, 2006. 86 p. ISBN 5-901271-25-4.
23. Khyunku, R., Sukhovich , A. *Fundamentele activității de investiții: un ghid practic*. Ed. al 2-lea. Chișinău: MEA, 2010. 185 p.
24. Aivazian, S. Indicatori sintetici ai calității vieții: construcție și utilizare pentru management social-economic și analiză comparativă. *Revista Austriacă de Statistică* . 2005, vol.34, nr.2. pp. 69-77.
25. Belostechnik, G. Economia inovației ca factor de creștere în perioada de dezvoltare post-criză. economie nationala. *Arhiva, anul LXIII, cartea 3* . 2010, Svishtov, Bulgaria. 5.
26. Belostecinic, G., Gutu, C. Premisele și Oportunitățile Republicii Moldova pentru Dezvoltare Durabilă în Context European. *Revista Română de Economie*. 2008, nr.1 (35), pp. 5-32.

27. David, R. *Macroeconomie avansată. Seria McGraw -Hill în economie*, 2011. 738 p. ISBN 0-07-231855-4.
28. Dougherty, S. *Introducere în econometrie ediția a 4-a*. Oxford: Oxford University Press, 2011. 573 p. ISBN 0-19-504346-4.
29. Krugman, P. *Cum au înțeles economiștii atât de greșit?* . [pe net]. New York Times, 2009, 2 septembrie. [citat 02/12/2021]. Disponibil : <https://www.nytimes.com/2009/09/06/magazine/06Economic-t.html>.
30. Lawn, PA O bază teoretică pentru a susține Indicele bunăstării economice durabile (ISEW), Indicatorul de progres real (GPT) și alți indici înrudiți. *Economie ecologică*. 2003, voi. 44, pp. 105-118.
31. Mankiw, N. Gregory, *Macroeconomie (ed. a 5-a)*. New York: Worth, 2006. 578 p. ISBN 0-7167-6213-7.
32. Markusen, JR *Investiții străine directe și comerț*. Adelaide: Universitatea din Adelaide, 2000. 33 p.
33. Markusen, JR *Firmele multinaționale și teoria comerțului internațional*. Boulder: MIT Press, 2002. 640 p. ISBN 9780585436944.
34. Modigliani, F., Fabozzi, FJ, Jones, FJ, Ferri, MG *Fundațiile piețelor și instituțiilor financiare*. Râul Upper Saddle. New Jersey: Prentice Hall, 2002. 663 p. ISBN: 9780131227347.
35. Pearce, D. & Atkinson, G. Teoria capitalului și măsurarea dezvoltării durabile. Un indicator al durabilității „slabe”. *Economie ecologică* . 1993, 8, pp.103-108.
36. Pigou A. *Bogăție și bunăstare*. L.: Macmillan, 1924. 783 p.
37. Richard, R. Nelson și Sidney, G. Winter. *O teorie evolutivă a schimbării economice*. Harvard University Press, 1985. 4 82 p. ISBN 9780674272286.
38. Stiglitz, JE Liberalizarea pieței de capital, creșterea economică și instabilitatea. *dezvoltarea lumii*. 2000, voi. 28, nr. 6.pp. 1075-1086. ISSN: 0305-750X.
39. Zadeh, LA Seturi fuzzy. *informare si control*. 1965, vol.8, pp. 338–353.

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI

Articole în reviste științifice:

în reviste din alte baze de date acceptate de ANACEC

1. **Sergey, STUPACHEV. Влияние международных финансовых организаций на страны с переходной экономикой. Финансовая экономика. ISSN 2075-7786, 2018, № 5(ч.7), с 864–865, 0,345 с.а. Disponibil: https://finanec.ru/arhiv_nomerov/%D1%81%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%B5-2018-5.pdf**
Inclusă în baza de date: BAK din Rusia(журнал по экономике и праву), VINITI.
2. **Sergey, STUPACHEV. Финансово-кредитная система. Бюджетное, валютное и кредитное регулирование экономики, инвестиционные ресурсы. Проблемы современной экономики. УДК 339.732,339.727.3, 2019, ISSN 1818-3395. № 3 (71), с. 227–229, 0,36 с.а. Disponibil: <https://m-economy.ru/art.php?nArtId=6720>**
Inclusă în baza de date: BAK din Rusia, DOAJ.
3. **Sergey, STUPACHEV. Оценка устойчивости экономических систем, описываемых экономическими ценозами, на примере банковского сектора Республики Молдова. Экономические науки. 2019, ISSN 2072-0858, № 12 (181), с. 418–422, 0,392 с.а. Disponibil: https://ecsn.ru/files/pdf/201912/201912_418.pdf**
Inclusă în baza de date: BAK din Rusia, VINITI și DOAJ.
4. **Sergey, STUPACHEV. Пути повышения устойчивости банковского сектора экономической системы Республики Молдова. International independent scientific journal. ISSN 3547-2340, 2020, vol. 2, nr.20, с. 33-37 ,0,29 с.а. Disponibil: https://iis-journal.com/wp-content/uploads/2020/10/IISJ_20_2.pdf**
Inclusă în baza de date: DOAJ,SSRN(Social Science ResearchNetwork), GE SIS și altele.

5. Sergey, STUPACHEV. *Роль международных финансовых организаций в развитии экономической системы Республики Молдова*. В: *Проблемы современной экономики*. ISSN 1818-3395, №3(75), с.178–180, УДК 339.732, 339.727.3, 0,386 с.а.
Disponibil: <https://m-economy.ru/art.php?nArtId=6969>
Inclusă în baza de date: VINITI și DOAJ.
6. Sergey, STUPACHEV. *Analysis of financial assistance from international financial institutions to Moldova*. *Economy and Sociology*. June Nr. 1/2022, p.29-36, ISSN 1857-4130, 0,67 с.а., categoria B+
Disponibil: http://es.ince.md/index.php/Economy_and_Sociology/article/view/91/104
Inclusă în baza de date: DOAJ, IDEAS, EconPapers, LogEc, SOCIONET, INDEX COPERNICUS, OAJI, RePEc, EZB.

**Articole în lucrările conferințelor și altor manifestări științifice:
în lucrările manifestărilor științifice incluse în alte baze de date acceptate de către ANACEC:**

7. Sergey, STUPACHEV. *The Measurement of the Impact of International Financial Institutions on the basis of the Cenosis Theory*. In: *8th International Conference on Application of Information and Communication Technology and Statistics in Economy and Education (ICAICTSEE – 2018), october 18-20th*. Sofia, Bulgaria: UNWE, ISSN 2367-7635(Print), ISSN 2367-7643(Online) 2018, p. 154–158, 0,39 с.а.
Disponibil: <http://icaictsee.unwe.bg/past-conferences/ICAICTSEE-2018.pdf>
Inclusă în baza de date: EBSCO, ProQuest și altele.
8. Sergey, STUPACHEV. *International Financial Institutions and their cooperation with the Republic of Moldova*. In: *International Symposium Experience. Knowledge. Contemporary Challenges «Romania in the Year of the Centenary. The European and global socio-economic Context» December 13th - 14th*. București, 2018, ISBN 978-606-8716-43-5, p. 115–125, 0,78 с.а.
Disponibil: https://artifex.org.ro/wp-content/uploads/2019/08//Program_Decembrie-2018.pdf
Inclusă în baza de date: REPEC.
9. Sergey, STUPACHEV. *Взаимодействие стран с Международными Финансовыми Организациями в обеспечении внешнеэкономической безопасности в условиях глобализации*. In: *International Symposium Experience. Knowledge. Contemporary Challenges «Landmarks and Challenges of the Social-Economic Development» May 24th -25th, 2018*. București, 2018, ISBN 978-606-8716-39-8, pp. 505–512, 0,625 с.а.
Disponibil: https://artifex.org.ro/wp-content/uploads/2019/08//Program_Mai-2018.pdf
Inclusă în baza de date: REPEC.
10. Sergey, STUPACHEV. *Методика оценки помощи международных финансовых организаций странам с развивающийся рыночной экономикой*. В: *Материалы Международной научно-практической интернет-конференции «Тенденции и перспективы развития науки и образования в условиях глобализации»: Сб. науч. трудов. Вып. 53.* Переяслав, Украина, 2019, с. 89–92, УДК 001+37(100), 0,32 с.а.
11. Sergey, STUPACHEV. *Методические аспекты оценки эффективности сотрудничества стран с развивающейся рыночной экономикой с Международными Финансовыми Организациями*. *XXIX International scientific conference EUROPEAN RESEARCH 07 ноября 2020. Сб. статей*. Пенза, Россия 2020, ISBN 978-5-00159-602-8, с. 83–86, 0,36 с.а.
Disponibil: <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=44170462&pff=1>
Inclusă în baza de date: BAK din Rusia, eLibrary. AGRIS.

АННОТАЦИЯ

к диссертации на соискание ученой степени доктора экономических наук
«Международные Финансовые Институты и их роль в развитии экономической системы Республики Молдова», Ступачев Сергей Александрович,
научная специальность 522.1 Финансы, Кишинев, 2023

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 187 источников, 37 таблиц, 20 рисунков и 22 приложения. Полученные результаты опубликованы в 11 научных публикациях.

Ключевые слова: Международные Финансовые Институты, международные финансы, международная финансовая помощь, развивающиеся рынки, экономическая система, экономическая устойчивость, экономический ценз, ранговое параметрическое распределение, гиперболическое H -распределение, нечеткие числа.

Область исследования: 522.01 Финансы

Цель исследования: исследование роли Международных Финансовых Институтов в развитии экономических систем стран с развивающейся рыночной экономикой.

Задачи исследования: определение методов повышения эффективности использования финансовых ресурсов, полученных от Международных Финансовых Институтов для обеспечения экономической устойчивости в развитии страны.

Научная новизна и оригинальность работы заключаются в адаптации системы финансово-экономических показателей, позволяющей оценивать оптимальность структуры секторов экономики и экономики страны в целом, отражающей эффективность использования финансовых ресурсов МФИ; в разработке методики расчета показателей экономической эффективности международной финансовой помощи; в предложении методики оценки устойчивости экономических систем и формулировании показателя их устойчивости; в предложении способа оптимизации структуры экономического сектора страны; в модифицировании модели системы экономических показателей эффективности использования международной финансовой помощи для развития экономики Республики Молдова; в формулировании рекомендаций по росту эффективности использования финансовых ресурсов МФИ и повышения устойчивости экономической системы Республики Молдова на примере банковского сектора.

Важная научная проблема, разрешённая в процессе исследования, заключается в изучении и формулировании с учетом специфики экономики Республики Молдовы методов повышения эффективности использования финансовых ресурсов, выделяемых МФИ, что определяет их значительную роль, как источника наиболее доступных финансовых средств для обеспечения экономической устойчивости и развития страны.

Теоретическая значимость исследования заключается в разработке методик, позволяющих увеличить эффективность использования финансовых ресурсов МФИ, выделяемых Республике Молдова, и определить пути повышения устойчивости ее экономической системы.

Практическая значимость исследования: Результаты исследования могут применяться странами с развивающейся рыночной экономикой для повышения эффективности использования финансовых ресурсов, полученных от МФИ в процессе реформирования своих экономик, проведения эффективной финансово-экономической политики и для решения возникших неотложных финансово-экономических проблем.

Внедрение научных результатов: значимость полученных результатов проведенного исследования была подтверждена Министерством Финансов Республики Молдова и Национальной Комиссией по Финансовому Рынку.

ADNOTARE

la teza pentru obținerea titlului științific de doctor în științe economice cu tema „Instituțiile Financiare Internaționale și rolul lor în dezvoltarea sistemului economic al Republicii Moldova”, Stupachev Sergey Aleksandrovich, Specialitatea 522.01, Finanțe, Chișinău, 2023

Structura tezei: introducere, 3 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 187 surse bibliografice, 37 tabele, 20 figuri și 22 anexe. Cercetarea este reflectată în 11 publicații științifice.

Cuvinte cheie: Instituții Financiare Internaționale, finanțe internaționale, asistență financiară internațională, piețe în curs de dezvoltare, sistem economic, stabilitate economică, cenoză economică, distribuție parametrică de rang, distribuție *H*- hiperbolică, numere fuzzy.

Domeniul de studiu: 522.01 Finanțe

Scopul cercetării: cercetarea rolului Instituțiilor Financiare Internaționale în dezvoltarea sistemelor economice ale țărilor cu o economie de piață în curs de dezvoltare.

Obiectivele cercetării: determinarea metodelor de creștere a eficienței utilizării resurselor financiare, primite de la Instituțiile Financiare Internaționale pentru a asigura stabilitatea economică.

Noutatea și originalitatea științifică constă în adaptarea unui sistem de indicatori economico-financiar, care permit evaluarea structurii sectoarelor economiei, precum și a economiei în ansamblu care reflectă eficiența utilizării resurselor financiare ale FMI; în elaborarea metodelor de calcul a indicatorilor de eficiență economică a asistenței financiare internaționale; în propunerea de metode de evaluare a sustenabilității sistemelor economice, și în formularea indicatorului stabilității acestora; în propunerea modalității de optimizare a structurii sectorului economic al țării; în modificarea modelului sistemului de indicatori economici care demonstrează eficiența utilizării ajutorului financiar internațional în vederea dezvoltării economiei Republicii Moldova; în formularea recomandărilor privind creșterea eficienței utilizării resurselor financiare ale FMI și a stabilității sistemului economic al Republicii Moldova în baza sectorului bancar.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea problemei științifice importante, se referă la formularea unor metode de eficientizare a utilizării resurselor financiare alocate de FMI, ținând cont de specificul economiei Republicii Moldova în vederea asigurării stabilității și dezvoltării economice a țării.

Semnificația teoretică a cercetării: constă în elaborarea unor metode de eficientizare a procesului de utilizare a resurselor financiare ale FMI alocate Republicii Moldova și identificarea posibilităților de creștere a sustenabilității sistemului economic al acesteia.

Valoarea aplicativă a cercetării: rezultatele cercetării pot fi aplicate de economiile emergente în vederea creșterii eficienței utilizării resurselor financiare primite de la FMI în procesul de reformare a economiilor acestora, realizării unor politici financiare eficiente în vederea soluționării de probleme financiare și economice existente.

Implementarea rezultatelor științifice: Rezultatele cercetării au fost prezentate autorităților de resort în domeniu, fiind susținute și apreciate de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și Comisia Națională a Pieței Financiare.

ANNOTATION

**to the thesis to obtain the scientific degree of doctor in economic sciences „International financial institutions and their role in the development of the economic system of the Republic of Moldova”, Stupachev Sergey Aleksandrovich,
Speciality: 522.01 Finance, Chisinau, 2023**

Thesis structure: introduction, 3 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography including 187 sources, 37 tables, 20 figures and 22 annexes. The study is reflected in 11 scientific publications.

Keywords: International Financial Institutions, international finance, international financial assistance, emerging markets, economic system, economic stability, economic census, rank parametric distribution, hyperbolic H -distribution, fuzzy numbers.

Field of study: 522.01 Finance.

Research goal: to study the role of International Financial Institutions in the development of economic systems of countries with developing market economies in terms

Research objectives: determining methods for increasing the efficiency of using financial resources received from these organisations to ensure economic sustainability.

Scientific novelty and originality: adaptation of the system of financial and economic indicators that makes it possible to assess the optimal structure of the sectors of the economy and the economy of the country as a whole; in developing a methodology for calculating the economic efficiency indicators of international financial aid in the form of investment projects; in the proposal of a methodology for assessing the sustainability of economic systems; in the proposal of a method for optimizing the structure of the economic sector of the country; in modifying the model of the system of economic indicators of the effectiveness of the use of international financial assistance for the development of the economy of the Republic of Moldova; in formulating recommendations for increasing the efficiency of using financial resources of IFIs and increasing the stability of the economic system of the Republic of Moldova based on the example of the banking sector.

Results contributing to the solution of an important scientific problem: is to study and formulation, taking into account the specifics of the economy of the Republic of Moldova, the methods for increasing the efficiency of the use of financial resources allocated by IFIs, which determines their significant role as a source of the most accessible financial resources to ensure economic sustainability and development of the country.

Theoretical significance: in developing methods to increase the efficiency of the use of financial resources of IFIs allocated to the Republic of Moldova, and to identify ways to increase the sustainability of its economic system.

Applicative value: the results of the study can be used by countries with developing market economies to improve the efficiency of using financial resources received from IFIs in the process of reforming their economies, pursuing an effective financial and economic policy, and solving urgent financial and economic problems that have arisen.

Implementation of scientific results: the need to implement the results of the study was confirmed by the Ministry of Finance of the Republic of Moldova and the National Commission for the Financial Markets.

STUPACHEV SERGEY ALEKSANDROVICH

**INSTITUȚIILE FINANCIARE INTERNAȚIONALE ȘI ROLUL LOR ÎN
DEZVOLTAREA SISTEMULUI ECONOMIC AL REPUBLICII MOLDOVA**

SPECIALITATEA: 522.01 - FINANȚE

Rezumatul tezei de doctor în științe economice

Aprobat spre tipar: 16.02.2023. Hârtie ofset. Tipar ofset. Coli de tipar: 1,9.	Format: 60x84 1/16. Tiraj: 30 ex. Comanda nr. 20.
--	---

Serviciul Editorial-Poligrafic al Academiei de
Studii Economice din Moldova mun. Chisinău,
str. Bănulescu-Bodoni, 59, MD-2005